

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І ПЕРЕКЛАДУ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

на тему:

КОНЦЕПТ PANDEMIE У ФРАНЦУЗЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0359-ф
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.055 Романські мови та
літератури (переклад включно), перша -
французька
освітньо-професійної програми
Мова і література (французька)
Філатова Марія-Луїза Ігорівна

Керівник к.ф.н., доц. І.В.Тарасюк

Рецензент к.ф.н., доц. Т.М.Уділова

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет іноземної філології

Кафедра романської філології і перекладу

Освітній рівень магістр

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька

Освітня програма Мова і література (французька)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

«__» _____ 2021 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
ФІЛАТОВОЇ МАРІЇ-ЛУЇЗИ ІГОРІВНИ**

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) «Концепт PANDEMIЕ у французькій лінгвокультурі»

Керівник кваліфікаційної роботи (проекту) Тарасюк Інна Василівна, к.ф.н., доцент.

(прізвище, ім'я, по батькові, вчений ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «08» квітня 2021 року №566-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту) 06.12.2021
3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту)
основні положення лінгвоконцептології; теоретичні засади концептуального аналізу
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
 - 1) описати термінологічний апарат сучасної лінгвоконцептології та визначити основні засади концептуального аналізу; 4) напрацювати методику аналізу концепту PANDEMIЕ; 5) описати засоби вербалізації концепту PANDEMIЕ на основі словникових дефініцій описати ознаки концепту PANDEMIЕ, вербалізовані у франкомовних публіцистичних текстах.

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Тарасюк І.В., к.ф.н., доц.	22.04.2021	22.04.2021
Розділ 1	Тарасюк І.В., к.ф.н., доц.	01.06.2021	01.07.2021
Розділ 2	Тарасюк І.В., к.ф.н., доц.	01.07.2021	01.09.2021
Висновки	Тарасюк І.В., к.ф.н., доц.	01.09.2021	01.11.2021

5. Дата видачі завдання 22.04.2021

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Срок виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	квітень 2021	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	квітень 2021	виконано
3.	Написання вступу	травень 2021	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	вересень 2021	виконано
5.	Написання практичного розділу	листопад 2021	виконано
6.	Формулювання висновків	грудень 2021	виконано
7.	Проходження нормо контролю	грудень 2021	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	грудень 2021	виконано
9.	Захист	грудень 2021	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант _____ М.-Л. І.Філатова

Керівник роботи _____ І.В.Тарасюк

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ Т.М.Уділова

РЕФЕРАТ

Тема: концепт PANDEMIЕ у французькій лінгвокультурі

Об'єкт дослідження: концепт PANDEMIЕ як узагальнене уявлення французьких мовців про перебіг епідемії COVID-19 в масштабах світу, яка шкодить здоров'ю та спричиняє зміни у соціальних, економічних, культурних сферах суспільного життя.

Мета роботи: описати засоби вербалізації концепту PANDEMIЕ у сучасній французькій мові з огляду на ознаки даного концепту, які у них зафіксовані.

Теоретико-методологічні засади: робота виконана на засадах лінгвоконцептології, яка займається описом лінгвокультурних концептів на основі засобів їх вербалізації у живих мовах.

Отримані результати: номінативне поле «pandémie» тісно пов'язане з номінативним полем концепту MALADIE, в умовах номінативного процесу концепт набуває ознак **базового рівня:** «причина масових смертей», «збудником може бути інфекція тваринного походження», «має сталий характер», «має домінуючий характер», «має хвильовий характер», «має етапи розвитку та пік», «порушує соціальні питання», «впливає на економіку», «порушує філософські питання», «природа явища ставиться під сумнів», «причина економічного спаду»; ознак **оцінного рівня:** «спричиняє різкі зміни, погіршення», «хвороба, що передбачає тривале повернення до попереднього стану», «викликає страх», «викликає ненависть», «викликає роздратування», «можна призвичаїтись»; ознак **асоціативного рівня:** «ототожнення з інформаційною війною», «ототожнення з крахом».

Ключові слова: *концепт, концептуальний аналіз, лінгвоконцептологія, контекстуальний аналіз, номінативна щільність*

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕРМІН КОНЦЕПТ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ	5
1.1 Концепт як основна одиниця лінгвоконцептології.....	5
1.2 Основні засади концептуального аналізу.....	11
1.3 Публіцистичний текст як джерело мовної вербалізації концептів..	18
РОЗДІЛ 2 ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ PANDEMIЕ У ФРАНКОМОВНИХ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ	27
2.1 Методика аналізу концепту PANDEMIЕ.....	27
2.2 Особливості вербалізації концепту PANDEMIЕ.....	31
2.3 Засоби вербалізації концепту PANDEMIЕ у публіцистичних текстах.....	36
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	57

ВСТУП

Актуальність роботи полягає у тому, що внаслідок пандемії COVID-19 концепт PANDEMIE знаходиться на етапі активної вербалізації, тим самим набуваючи певної «номінативної щільності» (у термінах В.І.Карасика [Карасик 2004, с.112]). Це може свідчити про деталізацію даного феномену у свідомості французьких мовців.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному описі концепту PANDEMIE на матеріалі сучасної французької мови з урахуванням особливих умов вербалізації даного концепту в умовах пандемії Ковід-19.

Об'єктом дослідження є концепт PANDEMIE як узагальнене уявлення французьких мовців про перебіг епідемії COVID-19 в масштабах світу, яка шкодить здоров'ю та спричиняє зміни у соціальних, економічних, культурних сферах суспільного життя.

Предметом дослідження є засоби вербалізації концепту PANDEMIE у сучасній французькій мові від універбів до текстуальних засобів номінації.

Метою дослідження є описати засоби вербалізації концепту PANDEMIE у сучасній французькій мові з огляду на ознаки даного концепту, які у них зафіксовані.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання:**

- 1) описати термінологічний апарат сучасної лінгвоконцептології;
- 2) визначити основні засади концептуального аналізу;
- 3) розглянути публіцистичний текст як джерело вербалізації концептів;
- 4) напрацювати методику аналізу концепту PANDEMIE;
- 5) описати засоби вербалізації концепту PANDEMIE на основі словникових дефініцій;
- 6) описати ознаки концепту PANDEMIE, вербалізовані у франкомовних публіцистичних текстах.

Матеріалом дослідження стали тлумачні словники французької мови (Larousse, Le Petit Robert, Trésor de la langue française, Littré), публіцистичні

тексти, які висвітлювали перебіг пандемії з січня 2020 до теперішнього часу на електронному ресурсі lemonde.fr.

Методи дослідження: метод словникових дефініцій, семний аналіз, контекстуальний аналіз, концептуальний аналіз.

Практична значущість дослідження полягає у тому, що його результати можуть бути використані у теоретичних курсах «Лексикологія французької мови», «Актуальні проблеми сучасної лінгвістики» та на заняттях з практики французької мови.

Структура роботи: вступ, два розділи (перший – теоретичний, другий – практичний), висновки, список використаних джерел, список джерел ілюстративного матеріалу.

РОЗДІЛ 1 ТЕРМІН КОНЦЕПТ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

1.1 Концепт як основна одиниця лінгвоконцептології

Передусім ми вважаємо доцільним зупинитися на історії розвитку терміну *концепт* в українській лінгвістиці. «Концепт» був запозичений лінгвістами з математичної логіки. У 1928 р. з виходом статті С.А. Аскольдова «Слово і концепт» починається його застосування у мовознавстві. Проте у радянській науці у той час фігурував термін «поняття», тож іншомовний термін не міг із ним конкурувати.

У сучасній лінгвістиці термін *концепт* відродився знову, набув актуальності, проте досі не отримав однозначного визначення. Чимало відомих лінгвістів дають визначення цьому терміну у своїх роботах, зокрема: С. А. Аскольдова (Алексєєва), Д. С. Лихачова, Р.М. Фрумкіної, Ю. С. Степанова, О. С. Кубрякової, Н. Н. Болдирєва, В. М. Телія, В. І. Карасика, В. В. Колесова, З. Д. Попової, І. А. Стерніна, А.П.Бабушкіна, Г. Г. Слишкіна, С.Г. Воркачова, Г. І. Берестнева, Л.О.Чернейко і багатьох інших.

А.М. Приходько зазначав, що найпоширенішою є монологічна практика опису концептів (як носієм мови, так і лінгвістом-інофоном), що, у першому випадку, дає можливість всебічного та поглибленого аналізу одним представником концептосфери етносу, а у другому – про те, що відкривається простір для суб'єктивної інтерпретації будь-якого слова як концептуальної одиниці [Приходько 2013, с. 30], на що треба звертати особливу увагу у дослідженнях. Останнім часом лінгвоконцептологія в Україні розвивається в напрямку контрастивного опису концептів.

Отже, звернемося до визначень концепту як базової одиниці лінгвоконцептології. Так, З.Д. Попова та І. А. Стернін наголошують, що концепт - це дискретне ментальне утворення, що є базовою одиницею розумового коду людини, що володіє відносно впорядкованою внутрішньою структурою, представляє собою результат когнітивної діяльності особистості

та суспільства, і несе комплексну енциклопедичну інформацію про предмет або явище, що відображається, про інтерпретацію даної інформації суспільною свідомістю і відношення суспільної свідомості до даного явища або предмета [Попова, Стернін 2007, с. 34].

Український лінгвіст О.П.Воробйова у своєму огляді основних напрямів розвитку концептології в Україні надає визначення концепту, узагальнюючи дефініції російських колег О.С. Кубрякової та Ю.С.Степанова, і робить висновок про корпускулярно-хвильову природу концепту. Вона вважає, щ концепт має конденсовано матеріальну та «енергіально» хвильову іпостасі, які проявляються в залежності від середовища його існування, - мовного, культурного або художнього [Воробйова 2013, с.10-37].

О.О. Селіванова дає наступне визначення концепту: «інформаційна структура свідомості, різносубстратна, певним чином організована одиниця пам'яті, яка містить сукупність знань про об'єкт пізнання, вербальних, набутих шляхом взаємодії п'яти психічних функцій свідомості й позасвідомого» [Селіванова 2008, с. 410].

О.С. Жигачова у своїй монографії виділяє три основні напрями трактування терміна «концепт» та його сутності (на матеріалі аналізу сучасних зарубіжних когнітивних досліджень) [Жигачова 2015, с. 17]:

- 1) концепт як ментальна репрезентація (“mental representations”) – психічна освіта, яка включена в розумову діяльність та репрезентує бажання, вірування та інші відносини, які входять у ментальні процеси як символи;
- 2) концепт як здатність («abilities»), властива когнітивним агентам;
- 3) концепт як абстрактний об'єкт («abstract objects»)– концепт – складовий семантичний інваріант (пропозиція) і посередник між думкою та мовою, з одного сторони, та референт, з іншого.

Поряд із терміном «концепт» вживається термін «константа», про що свідчить назва фундаментальної роботи Ю.С.Степанова «Константи: Словник російської культури» [Степанов 2001]. Ось як Ю. С. Степанов обґрунтовує свій вибір терміну *константа* тим, що це концепт, який існує постійно або,

принаймні, дуже довгий час. Крім того, терміну «константа» може бути надано й інше значення - якийсь постійний принцип культури [Степанов 2004, с. 43].

На історико-культурний аспект терміну *константа* вказує також В.А.Маслова, зазначаючи, що константи культури – це такі концепти, які з'являються в далекій давнині і простежуються через погляди мислителів, письменників і пересічних носіїв мови аж до наших днів [Маслова 2004, с. 76].

Отже, *константа* – це концепт, в змісті якого закладений перманентний, незмінний фрагмент картини світу. Постійними фрагментами картини світу можна вважати, наприклад, такі концепти – ВІЧНІСТЬ, ЛЮБОВ, НАДІЯ, НЕНАВИСТЬ, НАРОДЖЕННЯ тощо.

Таким чином, незмінність змісту концептів закріплена багатовіковим народним досвідом. Але не кожний концепт – це константа. Кожній епосі притаманні свої концепти, яким властиво змінюватися по мірі того, як змінюються ідеологічні, політичні, соціальні та інші умови.

А. П. Бабушкін розуміє концепт як будь-яку дискретну змістовну одиницю колективної свідомості, яка відображатиме предмет реального або ідеального світу, що зберігається в національній пам'яті носіїв мови у вигляді пізнаного субстрату. Концепт вербалізується, позначається словом, інакше його існування неможливе» [Бабушкін 1997, с. 29].

У «Лінгвістичному енциклопедичному словнику» немає визначення «концепту», проте його визначення можна знайти у статті «поняття», де «концепт» як синонім зазначений поруч в дужках: «Поняття (концепт) - явище того ж порядку, що і значення слова, але розглядається в дещо іншій системі зв'язків; значення - в системі мови, поняття - в системі логічних відносин і форм, досліджуваних як в мовознавстві, так і в логіці» [Лінгвістичний енциклопедичний словник 1990].

У «Кратком словаре когнитивных терминов» (КСКТ) під редакцією О.С. Кубрякової, концепт - термін, що слугує для пояснення одиниць ментальних або психічних ресурсів нашої свідомості і тієї інформаційної структури, яка відображає знання і досвід людини; оперативна змістовна одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи і мови мозку (*lingua mentalis*),

всієї картини світу, відображеної в людській психіці. Поняття «концепт» відповідає уявленню про ті сенси, якими оперує людина в процесах мислення і які відображають зміст досвіду і знання, зміст результатів всієї людської діяльності і процесів пізнання світу у вигляді якихось «квантів» знання [Кубрякова 1997, с. 90].

Різноманітні типології враховують природу концептів, їх зміст та функціонування, що обумовлює складний, абстрактний характер концептів.

Попова З.Д. та Стернін І.А. поділяють концепти на *ті, що вербалізуються* (стійкі, мають закріплені за ними мовні засоби репрезентації, комунікативно затребувані) і *приховані* (нестійкі, глибоко особистісні, що не вербалізуються) [Попова, Стернін 2007].

З точки зору приналежності певним групам носіїв існують такі концепти:

- універсальні;
- етнічні;
- цивілізаційні;
- групові (гендерні, професійні та ін.);
- індивідуальні.

О. Ю. Пономарьова виділяє наступні типи концептів з опорою на дискурс, як середовище їх мовного існування: *ужиткові; наукові; художні* [Пономарьова 2008, с.7]

На особливу увагу заслуговує класифікація концептів Г. Г. Слишкіна. Досліджуючи характер асоціацій, що входять у структуру концепту, вчений зазначає, що концепт має так звану інтразону - вхід, під яким слід розуміти «точки прикладання середовища» і екстра зону - вихід, тобто точки, з яких виходять реакції системи, що передаються середовищу. Сукупність вхідних формальних асоціацій утворює квазіінтразону, а вихідних - квазіекстразону [Слишкін 2004]. Згідно даної асоціативної класифікації, виділяються:

- 1) пропорційні концепти, які збагачують як інтразону, так і екстразону;
- 2) сформульовані концепти, які мають вже сформовану інтразону та екстразону, що продовжує функціонувати;

- 3) концепти, що формуються, які мають розвинену інтразону, але не володіють екстразоною;
- 4) граничні концепти, у яких екстразона відсутня в силу високого ступеня абстракції концептуалізованих понять, а інтразона постійно розширюється;
- 5) рудиментні концепти, що практично втратили інтразону і збереглися лише в складі окремих одиниць своєї екстразони [Слишкін 2004, с. 67-73]

А. П. Бабушкін у своїй монографії обґрунтовує виділення фразеологічних концептів. У лексично-фразеологічній системі мови він виділяє наступні різновиди концептів:

- 1) розумові картинки (сукупність образів у свідомості людей, колективному, національному або індивідуальному: *павіан, сіамські близнюки*);
- 2) фрейми (схема сцен, збережених в пам'яті: *базар, бабине літо*);
- 3) інсайти (схоплювання тих чи інших відносин і структури ситуацій в цілому, «упакована» в слові інформація про конструкції, внутрішній устрій або функціональної призначеного предмета: *ножиці, зонт*);
- 4) сценарії (схема подій, надання інформації про стереотипні епізоди, їх динаміка: *пожежа, весілля, крутитися як білка в колесі*);
- 5) калейдоскопічні концепти (результат метафоризації; цей вид концептів розгортається то в вигляді розумових картинок, то у вигляді фрейму, схеми або сценарію).

А.П. Бабушкін також розрізняє концепти-схеми, що формують перцептивну і когнітивну картину світу і концепти-гіпероніми – визначення, позбавлені коннотату [Бабушкін 1997, с. 43-67].

Класифікація концептів Н. Н. Болдирєва включає:

- 1) розумові картинки, які є результатом чуттєво-перцептивної діяльності;
- 2) схему – ментальний просторово-контурний образ предмета або явища;

- 3) поняття – концепт, який містить найбільш загальні, істотні ознаки предмета або явища, їх об'єктивні характеристики, що логічно конструюються;
- 4) прототип – категоріальний концепт, що дає уявлення про типовий член певної категорії;
- 5) пропозицію – складний конструкт, утворений базовим предикатом і його аргументами;
- 6) фрейм – об'ємний, багатокомпонентний концепт, представляє собою «пакет» інформації; знання про стереотипні ситуації як результат асоціативних зв'язків;
- 7) сценарій (скрипт) – динамічно представлений фрейм який розгортається в часі з певною послідовністю етапів, епізодів;
- 8) гештальт – концептуальна структура, цілісний образ, який поєднує в собі чуттєві і раціональні компоненти в їх єдності і цілісності як результат нерозчленованого сприйняття ситуації [Болдирев 2000, с. 36-38].

За М. В. Піменовою класифікація концептів включає образи, ідеї і символи, а також концепти культури. Останні діляться на декілька груп:

- універсальні категорії культури (час, простір, кількість, якість);
- соціально-культурні категорії (свобода, праця, власність);
- категорії національної культури (воля, душа);
- етичні категорії (правда, істина, борг);
- міфологічні категорії (ангел-хранитель, домовик) [Піменова 2004]

Спираючись на роботи Дж. Лакоффа, Л. А. Фурс вважає базовими характеристиками синтаксично репрезентованих концептів те, що вони орієнтовані на:

- діяча;
- дію;
- об'єкт впливу;
- інструмент впливу;
- результат впливу;

- властивість об'єкта;
- стан об'єкта [Фурс 2009, с. 31-32].

Додатковими характеристиками синтаксичних концептів є їх орієнтованість: на існування об'єкта; тимчасові характеристики; просторові характеристики.

Класифікація концептів В. А. Маслової виглядає наступним чином:

- світ (батьківщина, зимова ніч);
- стихії і природа (вода, вогонь, квіти);
- моральні концепти (істина, сором);
- уявлення про людину (геній, юродивий);
- соціальні поняття і відносини (війна, свобода);
- емоційні концепти (радість, горе);
- світ артефактів (храм) і т. д. [Маслова 2001, с.48].

Отже, концепт є фундаментальним поняттям лінгвоконцептології. Різні дослідники звертають увагу на різні специфічні риси феномену концепту і в нашій роботі ми дослідили велику визначень цього поняття. У нашій роботі ми будемо відштовхуватися від визначення концепту О.С. Кубрякової: концепт - термін, що слугує для пояснення одиниць ментальних або психічних ресурсів нашої свідомості і тієї інформаційної структури, яка відображає знання і досвід людини; оперативна змістовна одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи і мови мозку (*lingua mentalis*), всієї картини світу, відображеної в людській психіці.

1.2 Основні засади концептуального аналізу

Існує безліч різних методик опису і вивчення концептів, на які звертає увагу В.А. Маслова, наприклад, теорія профілювання (Е. Бартмінській), теорія вертикальних синтаксичних полів (С.М. Прохорова), теорія концептуального аналізу для виявлення гештальтів (Л.О. Чернейко, В.А. Долинський), теорія

вертикального контексту (О.С. Ахманова, І.В. Гюббенет), фреймова семантика (Ч. Філлмор), теорія метафори і метонімії (Дж. Лакофф, М. Джонсон), сценарії (Р.Шенк, Р. Абельсон), фрейми (М. Мінські), когнітивні прототипи (Е. Рош, Дж. Лакофф) [Маслова 2004].

Вивчення індивідуальних концептуальних структур як складових індивідуальної картини світу автора в рамках концептуального аналізу художніх текстів представляється багатограним і особистісно-орієнтованим. На думку А.В. Вежбицької й Р.М. Фрумкіної, метод самоспостереження, самоаналізу (інтроспекції) є найбільш продуктивним. Н.С. Болотнова, у свою чергу, акцентує увагу на важливості аналізу асоціативно-сміслових полів, що проєктуються при вивченні художніх текстів, що дозволяє вивести індивідуально-авторські уявлення про предмети [Болотнова 1994].

Універсальне сприйняття може відрізнитися від авторського та навпаки. Метод аналізу когнітивно-пропозиціональних структур використовується лінгвістом-дослідником для характеристики концептів. А.С. Кравець розуміє під пропозицією елементарне висловлювання, що зв'язує ім'я номінації з предикатом [Кравець 2001].

Л.Г. Бабенко пропонує наступний план концептуального аналізу художнього тексту:

- 1) вивчення контекстів, що містять предикатні слова однієї семантичної області, що мають в тексті концептуальну значимість, дієслова, прикметники, прислівники, а також іменники з предикатною семантикою;
- 2) аналіз образних репрезентантів концепту;
- 3) виявлення ставлення ліричного суб'єкта до досліджуваного об'єкта крізь призму опозицій

Л. Г. Бабенко використовує таку методику поетапного аналізу концептів текстовими засобами:

- 1) виявлення набору ключових слів тексту;
- 2) опис позначуваного концептуального простору;
- 3) визначення базового концепту (концептів) описаного концептуального простору.

Така методика дає можливість вивчати концептосфери тексту (або сукупності текстів одного автора), оскільки передбачає узагальнення всіх контекстів, у яких вживаються ключові слова – носії концептуального смислу – з метою виявлення характерних властивостей концепту [Бабенко 2004, с.21].

У результаті аналізу, Бабенко розподіляє отримані компоненти концепту за рівнями *концептуального поля*:

- 1) ядро – узагальнена когнітивно-пропорційна структура;
- 2) навколоядерна зона – складається з усіх номінації суб'єкта і предиката; тобто когнітивно-пропозиціональної структури;
- 3) найближча периферія – образні номінації концепту;
- 4) крайня периферія – суб'єктивно-модальні смисли концепту.

Наступними є такі дослідні процедури:

- 1) визначення комплексу ключових слів тексту;
- 2) опис концептуального простору, що позначається даними ключовими словами;
- 3) визначення базового концепту (концептів) описаного концептуального простору [Бабенко 2004, с. 85].

Узагальнення всіх контекстів необхідно для характеристики концептосфери, що також дозволить виявити основні властивості концепту.

Е.В. Дзюба пропонує наступний алгоритм аналізу розвитку особистісних смислів концептів:

- 1) абсолютизація значення, розвиток семантики в сторону узагальнення;
- 2) розширення наявного в мові значення слова-концепту за рахунок внесення додаткових конотативних відтінків;
- 3) символізація об'єктивного значення;
- 4) обмеження сфери вживання слова-концепту;
- 5) семантичне поглиблення;
- 6) конкретизація об'єктивних смислів концепту;
- 7) включення в структуру концепту орієнтаційно-темпоральних смислових компонентів;

- 8) включення в структуру концепту перцептивних смислових компонентів, що представляють собою ментальну обробку даних сенсорного сприйняття світу;
- 9) включення в структуру концепту аксіологічних компонентів [Дзюба 2011, с. 67-70].

В результаті смислової структури концепту постає у вигляді поля, де **ядро** – об'єктивні смисли концепту, **найближча периферія** - індивідуально-авторські збільшення смислів, **далека периферія** - образні репрезентанти концепту, **крайня периферія** – одиниці обробки сенсорних даних. У такому випадку ступінь ментальної обробки даних є визначальним принципом розподілу компонентів концептів, де ядерні – ті компоненти, у яких склалася понятійна область, а периферійні – одиниці уяви і сенсорного сприйняття [Дзюба 2011].

Методика опису концепту В.А.Маслової актуальна для вивчення культурно значущих концептів з точки зору виділення ядра і периферії в структурі концепту:

- 1) визначення референтної ситуації, до якої належить досліджуваний концепт (наприклад, на матеріалі художнього тексту);
- 2) звернення до енциклопедичного та лінгвістичного словників, визначення місця концепту в національній картині світу;
- 3) звернення до даних етимологічних джерел;
- 4) залучення контекстів: поетичних, наукових, публіцистичних, вивчення прислів'їв і приказок і т.д.;
- 5) аналіз асоціативних зв'язків ключової лексеми повинен бути зіставлений з отриманими результатами на всіх попередніх етапах роботи;
- 6) якщо концепт несе в собі певну цінність, передбачається звернення до екстралінгвістичних елементів культури - живопису, скульптури, архітектури [Маслова 2007, с.76].

Згідно до С.Г. Воркачова, методика дослідження концептів будується на аналізі трьох компонентів концепту:

- 1) аналіз понятійної складової концепту включає аналіз семантичних ознак: дефініційного (які відрізняють його від суміжних концептів),

есенціальних (формують його концептуальні «фацети»), імплікаційних, (виводяться з дефініційного), енциклопедичних [Воркачев 2001, с. 49-50];

2) аналіз образного компонента концепту характеризується наступними параметрами: ступенем специфічності-універсальності метафоризації, частотністю способів метафоризації, типом значення лексичної одиниці (прямого або непохідного), підставою уподібнення (ознакою, що задає область подібності суб'єктів метафори), і ступенем назви(тобто присутнього в тексті імені другорядного суб'єкта або ж його доводиться відновлювати по непрямим, ознакам на основі сполучаваності);

3) значна складова концепту описується через: відносини синонімії і омонімії, співвідношення реалізацій його імені, його словоутворюючу продуктивність, прагмастилістичні властивості лексико-граматичних одиниць [Воркачев 2001, с.56].

Опис концепту з точки зору В.І. Карасика включає дослідні процедури, які включають, пояснення значення імені концепту і його позначень:

- 1) аналіз дефініцій;
- 2) контекстуальний аналіз;
- 3) етимологічний аналіз;
- 4) пареміологічний аналіз;
- 5) інтерв'ювання, анкетування, коментування [Карасик 2002, с.40].

О.А. Фещенко розділяє досліджені іншими вченими методики на дві групи згідно до використаного підходу:

- 1) «відсистемний» - лексикографічний опис ключових слів (імен концепту), дослідження взаємодії між даними ключовими словами в рамках певного контексту.
- 2) «відтекстовий» - аналіз концепту в рамках художнього тексту [Фещенко 2005, с. 12].

Виходячи з досліджень З.Д. Попової, І.А. Стерніна, О.А. Фещенко виділяє найбільш поширені прийоми аналізу концепту:

- 1) тлумачення значень ключового слова на основі словникових дефініцій;
- 2) вивчення полісемії слів в діяхронічному аспекті;

- 3) аналіз фразеологічних і пареміологічних одиниць, в які входить досліджуване ім'я концепту;
- 4) психолінгвістичні експерименти (метод асоціативного експерименту);
- 5) виявити шляхом суцільної вибірки коло лексичної сполучуваності ключового слова;
- 6) визначити індивідуально-авторські концепти і описати їх;
- 7) побудувати текстові поля, в яких реалізується концепт;
- 8) аналіз семантичного розвитку слів-репрезентантів концепту [Фещенко 2005, с.28].

Плідним методом дослідження лінгвокультурних концептів є асоціативний експеримент, який «сприяє встановленню і характеристиці мовних стереотипів, рис менталітету і закономірностей мовної свідомості людини» [Слов'янський асоціативний словник 2004]

Цікавим методом дослідження лінгвокультурних концептів є теорія когнітивної метафори Дж. Лакоффа і М. Джонсона. Автори розглядають два типи метафор з позиції часового і просторового критеріїв:

- 1) онтологічні - розгляд подій, дій, емоцій і ідей у вигляді субстанції або впорядкування одного поняття в термінах іншого;
- 2) орієнтовані (орієнтаційні) - метафори, в яких один концепт незалежний від іншого, проте, вони взаємопов'язані, тому що складають систему [Лакофф 2004].

Онтологічні метафори розподіляють абстрактні сутності за категоріями, розмежовуючи і персоніфікуючи їх. Орієнтаційні метафори виражені опозиціями і відображають просторове сприйняття світу (верх - низ, всередині - зовні, глибокий - дрібний і т.д.). Структурні метафори відображають одне поняття, структурно метафорично впорядковане в термінах іншого. Метафора з точки зору дослідників - прозовий або поетичний вираз, де лексеми можуть бути концептами, використовуватися в переносному значенні для вираження концепту. Метафора більше відноситься до розумової діяльності людини, відноситься до живої мови, адже саме мислення метафоричне за своєю суттю [Лакофф, Джонсон 2004, додаток 49-54, с. 37]. Основа процесу метафоризації

- взаємодія двох концептуальних доменів: сфери-джерела (source domain) і сфери-мішені (Target domain). Елементи сфери-джерела структурують сферу-мішень внаслідок метафоричної проєкції. Сфера-джерело - більш конкретне знання, передається між людьми, заснована на досвіді взаємодії людини з навколишньою дійсністю (фізичний досвід, загальнокультурні цінності). Сфера-мішень - менш конкретне і певне знання («знання по визначенню»), те, що намагається досягнути індивід. Досвід взаємодії людини зі світом - базове джерело знань [Лакофф, Джонсон 2004].

Концептуальні метафори – стійкі відповідності між сферою-джерелом і сферою-мішенню, фіксовані в мовній і культурної традиції суспільства. «Сутність метафори полягає в осмисленні і переживанні явищ одного роду в термінах явищ іншого роду » [Лакофф, Джонсон 2004].

Слід зазначити такі особливості метафоричних понять:

- 1) орієнтаційні метафори можуть відображати більшість фундаментальних понять;
- 2) кожна просторова метафора характеризується внутрішньої системністю;
- 3) орієнтаційні метафори об'єднані в одну систему, що узгоджує їх між собою;
- 4) орієнтаційні метафори базуються на фізичному і культурному досвіді, їх застосування закономірне;
- 5) основою метафори можуть служити різні фізичні та соціальні явища;
- 6) орієнтація в просторі відіграє істотну роль;
- 7) суто інтелектуальні поняття засновані на метафорах, що мають фізичну і / або культурну основу [Лакофф, Джонсон 2004].

Метафора каналу зв'язку (conduit metaphor) базується на наступному принципі: той, хто говорить, оформляє свої ідеї (називає об'єкти) в слова (умістища) і передає їх через канал зв'язку слухачеві, який витягує ідеї (об'єкти) з слів [Лакофф, Джонсон 2004, с.157-158].

Таким чином, методик концептуального аналізу безліч, кожна з них спирається на певні властивості концепту і розглядає його з різних позицій. Побудова концептосфери і концептуальної картини світу індивідуальна з боку

дослідника і багатогранна. Так, сукупне використання викладених вище методик представляється найбільш прийнятним.

1.3. Публіцистичний текст як джерело мовної вербалізації концептів

Серед текстів масової комунікації, публіцистичний текст займає досить міцні позиції. У зв'язку з цим поглиблене вивчення особливостей, жанрових різновидів текстів публіцистичного стилю становить інтерес для дослідників і фахівців-практиків. Однак, якщо при розгляді специфіки функціонування даних текстів особливих розбіжностей не виникає, то при вивченні жанрових різновидів можна натрапити на деякі суперечності, тому що позиції вчених на жанрову диференціацію текстів публіцистичного стилю не такі однозначні, як може здатися на перший погляд.

К. С. Щелкунова визначає *публіцистичний текст* як пов'язаний знаковий комплекс, зорієнтований на взаємодію автора і масової аудиторії для обміну актуальною соціальною інформацією, уявленнями, думками і максимально концентруючи потенціал текстової динаміки [Щелкунова 2004, с. 75].

У своєму учбовому посібнику К.С.Щелкунова зазначає, що особливість публіцистичного тексту полягає у тому, що він є результатом творчої діяльності. Посилаючись на В. А. Євстаф'єва, вона згадує про те, що творчість – це функціонально доцільне та суб'єктивно значуще відкриття нового в самих різних сферах суспільного буття [Щелкунова 2004, с.72].

К. С. Щелкунова виділяє наступні особливості публіцистичного тексту, пов'язані з його функціонуванням в одній з передових підсистем масової комунікації:

- 1) направленість на «відображення панорами сучасності» на основі аналізу окремих фактів та явищ, схоплених в певний момент свого розвитку
- 2) синкретизм публіцистики проявляється у декількох аспектах:

- по-перше, взаємодія з наукою та мистецтвом збагачує публіцистику можливістю поєднання двох способів пізнання дійсності – раціонально-понятійного та емоційно-образного

- по-друге, синкретизм проявляється в інтеграції у загальний знаковий простір публіцистики, цільний простір друкованого видання

- по-третє, через необхідність відобразити «картину дня», текст набуває колажності, тобто суміщає у собі досить різні за тематикою та жанрами тексти [Щелкунова 2004, с. 78].

У текстах публіцистичного стилю чітко простежується соціальна спрямованість: висвітлення актуальних проблем, соціально значущої інформації - на це, перш за все, спрямовані публіцистичні тексти.

Справедливим є також твердження про націленість даних текстів на масову аудиторію - мова публіцистичного тексту відрізняється доступністю і експресивністю, поєднується зі стандартом, причому частка експресії, як правило, переважає. Завдяки цьому тексти публіцистичного стилю здатні впливати на кілька соціальних груп.

Перейдемо до питання про внутрішньостильову диференціацію текстів публіцистичного стилю. Публіцистичний функціональний стиль представляє собою складну картину. Залежно від позиції тієї чи іншої наукової школи, виникають деякі розбіжності в підході до стильової диференціації публіцистичної сфери спілкування. Так, підіймається питання про функціональну приналежність рекламних і PR-текстів: з одного боку, вони містять в собі ті ж особливості, характерні для всіх текстів публіцистичного стилю, а з іншого - мають специфіку, пов'язану зі сферою застосування (реklamний і PR-дискурс) . У зв'язку з цим виникає питання: публіцистичні тексти - журналістські, рекламні та PR-тексти або ж тільки жанрові різновиди текстів ЗМІ? Розглянемо різні позиції [Коробов 2018].

Характеризуючи публіцистичний стиль (газетно-публіцистичний), І.Б.Голуб апелює до таких понять, як «публіцист», «публіцистика», «журналіст». Отже, автор має на увазі під текстами публіцистичного стилю

журналістські тексти (друковані та теле / радіо тексти); про текстах реклами та PR, як про жанрового різновиду публіцистичного стилю не згадується.

Г. Я. Солганик і Т. С. Дроняєва у своїй роботі ототожнюють публіцистичний функціональний стиль зі стилем масової комунікації. Учені зазначають, що стиль масової комунікації – це стиль газет, радіо, телебачення, реклами, ораторської мови. Іноді його називають публіцистичним. Цей стиль реалізується в численних жанрах, таких як інформаційна замітка, репортаж, нарис, інтерв'ю, кореспонденція, рекламне оголошення, рекламна стаття, виступ на мітингу і багатьох інших [Солганик, Дроняєва 2005, с. 23]. Як бачимо, поняття стилю масової комунікації включають в себе не тільки журналістські, а й рекламні тексти.

Автори Н. А. Купина, Т. В. Матвєєва виділяють три жанрових типи (підстилі) публіцистичного стилю: *інформаційний; аналітичний, художньо-публіцистичний* (класичний підхід до жанрової диференціації текстів ЗМІ). При цьому рекламним текстам дається особлива характеристика: ціннісний базис і багатосторонній характер діяльності, примат економічної вигоди, технологічність процесу створення полікодового тексту, величезна загальна текстова маса і наявність кола фахівців, які виробляють її, все більше висувають рекламний дискурс і текст на самостійне положення в системі функціональних стилів мови. Т.В.Матвєєва стверджує, що головна думка публіцистичного тексту визначається на основі трьох його програм: об'єктивно-логічної, оцінної та прагматичної [Матвєєва 1990, с. 85].

Л. Р. Дускаєва зазначає, що стиль публіцистичних текстів має і загальні, функціонально-стилістичні риси і риси, характерні для стильових різновидів [Дускаєва 2004, с. 47]. Автор говорить про складну картину внутрішньостильової диференціації публіцистичного стилю, виділяючи журналістський, рекламний і PR професійні стилі [Дускаєва 2004].

Лінгвісти все частіше відносять рекламні та PR-тексти до текстів публіцистичного стилю; також відзначається тенденція до функціонального відокремлення рекламних текстів, яка, втім, не знаходить підтверджень серед послідовників.

Тим не менш, варто відзначити, що незважаючи на різноманітність трактувань, жанрову своєрідність публіцистичного тексту можна відобразити, розглядаючи жанрові різновиди текстів ЗМІ як найбільш репрезентативні публікації публіцистичного стилю: від замітки до фейлетону в різній мірі реалізуються інформаційна функція, оцінна функція і функція впливу, поєднання експресії і стандарту, а також інші ознаки, що відображають специфіку публіцистичного стилю. Таким чином, ми підтримуємо традиційну позицію, маючи на увазі під публіцистичними текстами - «газетно-журнальні» твори журналістики, надруковані на відповідних сайтах.

Щоб продемонструвати специфіку публіцистичного стилю на тлі інших, З.Д. Попова наводить найбільш загальний, але і досить чіткий набір параметрів і характеристики функціональних стилів [Попова 2006, с. 128-129]. Так, специфіка газетно-публіцистичного стилю, що склалась у 70-80-х роках ХХ ст. і яка залишається такою і сьогодні, складається з наступних ознак:

- 1) реалізація стилю і в письмовій, і в усній (ораторські виступи на мітингах і зборах) формах;
- 2) поєднання в ньому експресивності і стандарту, образного і логічного (функції переконання, емоційного впливу і інформаційно-змістовної функції): з одного боку - метафори, наприклад, «важелі влади», «паростки демократії», «прорубати вікно в Європу», «фінішна пряма» (у виборчій кампанії), з іншого - терміни і вирази офіційно-ділового стилю, наприклад, моніторинг, менеджмент, негативні наслідки;
- 3) консервативність і рухливість одночасно, оскільки мова газет переповнена штампами - та інакше не може бути: важко писати швидко і правильно, не вдаючись до заялжених виразів [Балли 1961, с.109].
- 4) присутність мовних засобів, що мають емоційно-експресивне забарвлення, розмовних, просторічних, жаргонних елементів і слів, що відносяться до високої, книжкової лексики;

- 5) емоційно-оцінний характер лексики і фразеології: меліоративний (*поборник, ініціатива, дружній візит*) або пейоративний (*насаджати, вояж, з позицій сили*);
- 6) в області словотвору: продуктивність іншомовних приставок (а-, анти-, ультра-, нео-, квазі-...), суффіксальні утворення в сфері іменників зі значенням особи: за родом занять (заочник, багатOVERSTATник) за політичними поглядами (реваншисти, екстреміст);
- 7) статистичні закономірності в області морфології: широка вжитковість форм родового відмінку в порівнянні з формами інших відмінків (якщо в художньому мовленні - 13%, то в газетно-публіцистичному - 36%), форм і сьогодення, і минулого часу дієслова;
- 8) широка уживаність емоційно і експресивно забарвлених синтаксичних конструкцій: окличних і питальних речень, звернень, риторичних запитань, повторів, сегментованих і парцельованих конструкцій (називних речень, інверсій, неповних та еліптичних речень, безсполучникових складних речень) [Попова 2006, с. 128-129].

Аналізуючи тексти ЗМІ як особливий тип дискурсу, сучасні дослідники Платонова О.В. та Виноградов С.І. характеризують його як дистантний, ретиальний (передача повідомлення невідомому і не визначеному кількісно одержувачу інформації), з індивідуально-колективним суб'єктом (під цим мається на увазі не тільки співавторство, а й, наприклад, загальна позиція газети, теле- чи радіоканалу) і масовим розсосередженим адресатом. Автори відзначають і таку особливість комунікації в ЗМІ, як її обумовленість соціокультурною ситуацією, з одного боку, і здатність (в певних межах) викликати зміну цієї ситуації - з іншого [Платонова, Виноградов 2000, с. 239].

Т.В. Чернишова зазначає, що в текстах ЗМІ представлена система стереотипів масової (громадської) свідомості, включених в коло звичних асоціацій, досить стійких незалежно від характеру інтерпретованої події

[Чернишова 2007, с.231]. До подібних стереотипів застосовується також термін «ключові слова ідеологічної системи» [Русская речь в средствах массовой информации 2007, с. 63], або ідеологеми.

Н.І. Клушина визначає ідеологеми як базове поняття публіцистичного дискурсу. В основі ідеологеми лежить світоглядно насичене узагальнююче слово, найчастіше образне слово, метафора, що володіє потужною сугестивною силою (залізна завіса, імперія зла, вісь зла, холодна війна і т.п.) [Клушина 2019].

Аналізуючи публіцистичний текст як різновид феноменів «текст» і «медіатекст», а також як провідний елемент публіцистичної комунікації. Спочатку звернемося до поняття «текст», слід зауважити, що сьогодні немає однозначного тлумачення та загальновизнаної дефініції цього багатоаспектного лінгвістичного явища. О.О. Селіванова виокремлює п'ять основних причин відсутності єдиного визначення: 1) формалізація дефініції; 2) різноплановість текстів; 3) різноманітність підходів до вивчення текстів; 4) звуження функцій тексту, його канонізація як складника комунікативного процесу; 5) абсолютизація певної категорії або кількох категорій тексту [Селіванова 2008, с. 600–601].

У «Словнику української мови» текст тлумачиться як: 1. Відтворена письмово або в друкованому вигляді авторська праця, документ, пам'ятка тощо. 2. Зміст певного словесного твору. 3. Основна частина друкарського набору без коментарів, виносок, приміток, малюнків і т. ін. 4. Літературний чи інший твір або його уривок для читання, аналізу тощо. 5. Шрифт, розміром близько 8 мм [Словник української мови, с.57].

І. Гальперін трактує текст як витвір мовленнєвотворчого процесу, що має завершеність, об'єктивований у вигляді писемного документа, літературно оброблений згідно з типом цього документа, складається з назви (заголовка) та низки особливих одиниць (надфразових єдностей), об'єднаних різними типами лексичного, граматичного, логічного, стилістичного зв'язку, має певну цілеспрямованність і прагматичну настанову [Гальперін 2006, с. 18]. У термінологічній енциклопедії О. Селіванової текст визначається «як цілісна

семіотична форма лінгвопсихоментальної діяльності мовця, концептуально та структурно інтегрована, що служить прагматичним посередником комунікації й діалогічно вбудована до семіотичного універсуму культури» [Селіванова 2006, с.600].

Поняття «публіцистичний текст» і «текст» співвідносяться, як рід і вид, проміжною ланкою до яких виступає медіатекст. Публіцистичний текст – це текст із певним набором текстових категорій, функцій і ознак. Медіатекст, у свою чергу, – це будь-який текст, з допомогою якого здійснюється масова комунікація. Він може містити паралельні та взаємозамінні феномени: масмедійний текст, журналістський текст, публіцистичний текст, телетекст, рекламний текст, PR-текст, інтернет-текст тощо.

За визначенням Г.Солганика, медіатекст це різновид тексту, що належить до сфери масової інформації, який характеризується особливим типом автора (принциповий збіг творця мовлення та його суб'єкта), специфічною текстовою модальністю (відкрите мовлення, різноманіття авторського «я»), розрахований на масову аудиторію. Очевидно, що будь-який публіцистичний текст є різновидом медіатексту, однак не можна ототожнювати ці поняття, оскільки публіцистичний текст не є медіатекстом в усіх його проявах (порівняймо телетекст, радіотекст, рекламний текст тощо) [Солганик 2004, с. 4].

Поняття публіцистичний текст та журналістський текст у лінгвістиці та лінгволінгвістиці функціонують як взаємозамінні, але сьогодні науковці говорять про необхідність їх диференціації. Проте тільки вчені намагаються проаналізувати типи і жанри текстів з їхньою приналежністю до публіцистичних або журналістських, як одразу стає зрозумілим, що чітко розмежувати ці поняття неможливо. Публіцистика і журналістика перебувають в одній площині. Мабуть, щоб все ж таки розмежувати ці феномени, необхідно зважати не на жанри і типи, а на кваліфікаційні ознаки кожного типу текстів, знайти відмінні характеристики, наприклад спосіб подання матеріалу, забарвлення тексту, авторське «Я» тощо.

К.Щелкунова виступає проти розмежування понять «публіцистичний текст» і «журналістський текст», зазначає, що синкретизм є природною

властивістю публіцистичного тексту і таке розведення понять є зайвим термінологічним дробленням [Щелкунова 2004, с.76].

Науковці не мають єдиного визначення самого поняття «публіцистичний текст»: одні називають публіцистичними тексти суспільно-політичної тематики, другі – масово-політичні тексти, треті – гострополемічні твори, четверті – написані в аналітичних жанрах, виключають водночас інформаційні й художньо-політичні тексти.

О.Тертичний, наприклад, до публіцистики відносить документальну публіцистику, художню публіцистику та художньо-документальну [Тертичний 2000]. На думку В.Ученової, публіцистичним текстом можна назвати будь-яке звернення до широкої аудиторії з метою її політичної активізації.

Публіцистичний текст є багатоаспектним явищем та інтерпретується, по-перше, як текст у класичному розумінні; по-друге як особливий тип тексту, відмінний від інших (наукових, художніх тощо); по-третє, як продукт масової комунікації; по-четверте, як засіб масової комунікації.

О.А. Щепка бачить специфіку публіцистичного тексту як засобу масової комунікації у тому, що він є посередником між автором й аудиторією. Автор має «закласти» у публіцистичний текст весь потенціал для ефективної комунікації, оскільки іншої можливості скорегувати взаємодію «автор — аудиторія» не буде (передусім це стосується друкованих засобів масової інформації (ЗМІ). Публіцистичному тексту притаманні опосередковане спілкування й особливий характер зворотного зв'язку. Зворотний зв'язок «автор — читач» відтермінований у часі й просторі, обмежений, мінімізований, часом взагалі відсутній [Щепка 2018].

Також варто зауважити, що публіцистичний текст – це часто колективний витвір: його створює автор, редагує редактор, він розміщується поруч з іншими текстами, які певним чином впливають на зміст і сприйняття інформації, поданій у конкретному публіцистичному тексті [Щепка 2018].

Щепка О.А. також зазначає, що сучасний публіцистичний текст є полістилістичним, оскільки вийшов за межі книжних стилів, активно взаємодіє з розмовним, діловим мовленням, рекламними й ораторськими

текстами. Використання мовних засобів, різних за стильовою належністю та нормативним статусом, зумовлене «різномірністю» масової аудиторії. Таке «багатоголосся», що виявляється в поєднанні лексики з різних культурно-мовленнєвих сфер, дає можливість привернути увагу аудиторії, спрямувати її на речі, важливі для автора тексту [Щепка 2018].

Особливістю публіцистичного тексту є наявність прихованої оцінності. Якщо ретельно відмежувати коментар від звичайного повідомлення, то й повідомлення обирається автором, розміщується певним чином поміж інших текстів, отже, несе імпліцитне судження, авторська модальність – невід’ємна ознака публіцистичного тексту [Щепка 2018].

Висновки до першого розділу. Отже, концепт є фундаментальним поняттям лінгвоконцептології. Різні дослідники звертають увагу на різні специфічні риси феномену концепту і в нашій роботі ми дослідили велику кількість визначень цього поняття. О.С. Кубрякова визначає концепт як термін, що слугує для пояснення одиниць ментальних або психічних ресурсів нашої свідомості і тієї інформаційної структури, яка відображає знання і досвід людини; оперативна змістовна одиниця пам’яті, ментального лексикону, концептуальної системи і мови мозку (*lingua mentalis*), всієї картини світу, відображеної в людській психіці.

Розглядаючи структуру концепту, ми дослідили різні методики концептуального аналізу. У нашому дослідженні ми будемо використовувати методику, запропоновану у роботах В. Карасика та С. Воркачова.

Ознайомившись з різними точками зору на стильові різновиди публіцистичних текстів, ми прийшли до наступних висновків. У стилістиці чітко усталилася позиція, згідно з якою, публіцистичні тексти - це тексти засобів масової інформації (інформаційних, аналітичних та художньо-публіцистичних жанрів). При цьому підходи до стильової диференціації текстів ЗМІ можуть відрізнятися, але все ж тенденція «публіцистичний текст - журналістський текст» на даний момент займає міцні позиції.

РОЗДІЛ 2

ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ PANDEMIЕ У ФРАНКОМОВНИХ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ

2.1 Методика аналізу концепту PANDEMIЕ

Згідно з теорією В. Карасика (засновника Волгоградської школи концептології), яку розвивають його учні та послідовники (М. Красавський, Г. Слишкін й ін.), концепт є багатовимірним ментальним утворенням та має три важливі складники: образний (зорові, слухові, смакові характеристики предметів), поняттєву (мовна фіксація концепту, його позначення, опис, дефініція), ціннісну (важливість певного психічного утворення) [Карасик 2004, с. 9–10]. Представник Краснодарської концептологічної школи С. Воркачов, який поділяє позицію В. Карасика, звертає увагу на те, що, визнаючи концепт планом змісту мовного знаку, зазначимо, що він містить, крім предметної (поняттєвої) та психологічної (образної та ціннісної) складової, всю комунікативно значущу інформацію: внутрішньосистемну, прагматичну та етимологічну [Воркачев 2007, с. 47]. Оскільки відмінність між двома запропонованими структурами несуттєва, та представники обох шкіл застосовують однакову схему концептуального аналізу: 1) дослідження етимології імені концепту; 2) аналіз словникових дефініцій; 3) вивчення словотворчої парадигми; 4) дослідження метафоричної сполучуваності; 5) аналіз парадигматичних і синтагматичних зв'язків; 6) виявлення ціннісної складової частини; 7) асоціативний експеримент [Воркачев 2007, с. 358–359]. Потрібно зазначити, що саме таку схему концептуального аналізу ми використовуємо для опису досліджуваного концепту PANDEMIЕ.

Зазначені вище підходи для аналізу концепту свідчать про те, що важливою є побудова комплексної методики дослідження концепту задля всебічного його вивчення. Уважаємо, що умовно методику дослідження концепту можна поділити на декілька етапів:

- 1) Побудова номінативного поля концепту та встановлення його номінативної щільності. Концепт «може бути описаний за посередництва аналізу засобів його мовної об'єктивації» [Попова, Стернин 2007, с. 66], оскільки для повного дослідження концепту «потрібно дослідити весь мовний корпус, що його репрезентує концепт...». Сукупність мовних засобів, які об'єктивують концепти в конкретний період розвитку суспільства, З. Попова та Й. Стернін визначають як номінативне поле концепту [Попова, Стернин 2007, с. 66]. Номінативне поле досліджуваного концепту PANDEMIE також побудоване за допомогою суцільної вибірки мовних репрезентантів з енциклопедичних, етимологічних, культурологічних, міфологічних, тлумачних та церковних словників. З огляду на те, що «до номінативного поля належать одиниці різних частин мови», які репрезентовані прямими номінаціями концепту, спільнокореневими словами, синонімами, похідними номінаціями, okazional'nimi індивідуально-авторськими утвореннями, фразеологізмами, метафоричними номінаціями, сукупністю текстів [Карасик 2004, с. 67–71], а також до номінативного поля відносимо лише прямі номінації концепту, їхні синоніми та деривати.

Як зазначають З. Попова та Й. Стернін, наявність великої кількості номінацій того чи іншого концепту свідчить про високу номінативну щільність цього фрагмента мовної системи [Попова, Стернин 2007, с.68]. Термін «номінативна щільність» увів у мовознавчий обіг В. Карасик. Під цим поняттям він розуміє ступінь детальності мовної репрезентації конкретного концептуального простору, тобто деталізацію «позначуваного фрагмента реальності, множинне варіативне позначення та складні смислові відтінки позначуваного» [Карасик 2004, с. 136].

- 2) Виділення та опис структурних елементів концепту. Згідно з методикою аналізу культурних концептів Ю. Степанова, у структурі концепту виділяємо дві складові частини – культурну та поняттєву [Степанов 1997, с. 41]. Культурний складник містить три шари:

історичний, етимологічний та актуальний, що «охоплюють сукупність діахронічно перемінних і сталих семантичних характеристик та способів вербалізації». Матеріали етнографічних джерел, синонімічних, тлумачних словників дають інформацію про наповнення концептів загалом та досліджуваного нами PANDEMIЕ в усіх його виявах.

Зважаючи на лексичну парадигму, традиційно вивчаємо синонімію, оскільки одним із важливих аспектів вивчення значення слова є встановлення його смислових зв'язків із синонімічними словами [Лисиченко 2008, с. 186].

Лінгвістичний аспект дослідження передбачає розгляд і основної номінації концепту, і її синонімів, «оскільки світогляд мовця як індивіда може відображати те ж саме поняття по-різному й називати його різними словами» [Ефименко 2005, с. 61]. Лексична база дослідження дає змогу проаналізувати в межах усієї концептосфери репрезентацію концепту PANDEMIЕ через лексичні одиниці та лексичні синоніми, що диференціюються на стилістичні, які, як відомо, різняться стилем уживання; семантичні (ідеографічні), що близькі за значенням, але не тотожні за семним складом; семантико-стилістичні, що суміщають ознаки перших і других; абсолютні, тобто еквіваленти.

За свідченням О. Іпанової, концепт закладений не в слові, а в корені слова та реалізується у всій словотвірній парадигмі [Ипанова 2007, с. 358]. Мета цього комплексного словотвірного аналізу – установлення факту належності конкретного деривата до номінативного поля відповідного концепту, тобто виявлення складу й частотності словотвірної парадигми, що дає змогу точніше описувати досліджуваний концепт.

Детальний аналіз концепту передбачає встановлення етимології позначуваного знаку – імені концепту, тобто внутрішньої форми, зазвичай неусвідомленої, що зафіксована в зовнішній, словесній формі [Сергеев 2007, с. 296]. Для встановлення внутрішньої форми послуговуються етимологічним лексикографічним описом засобів мовного вираження концептів, що сприяє аналізу етимологічного шару концепту та дає змогу визначити не лише

первинний смисл досліджуваних лексем, а й простежити розвиток концептів у діяхронії й визначити механізми їх формування.

Поняттєвий складник концепту виявляють аналізом значень слова – основного репрезентанта концепту, тобто на цьому етапі застосовують метод опису концепту за допомогою словникових значень слів-репрезентантів концептів [Агиенко 2006, с. 124]. Методом дослідження словникових дефініцій є компонентний аналіз [Ипанова 2007, с. 358], котрий М. Кочерган визначає як метод лінгвістичного вивчення значення слів, суть якого полягає в розщепленні значення слова на складові компоненти – семи. Як синонім до терміна «сема» науковці використовують назви «фігура змісту», «диференційна ознака» [Кузнецов 1986, с. 18], «маркер», «елементарний смисл» [Українська мова: енциклопедія 2004, с. 575].

Услід за І. Арнольд вважаємо, що термін «сема» є найпринятнішим як центральний термін компонентного аналізу [Арнольд 1991, с. 50]. За свідченням Л. Лисиченко, за градацією сем у будь-якому лексичному угрупованні виділяють архісеми, гіперсеми й гіпосеми [Лисиченко 1997, с. 90]. За ієрархічною організацією семи поділяють також на архісеми, диференційні та потенційні [Кочерган 1984, с. 30].

У лінгвістичній семантиці існують і більш розгалужені класифікації сем, зокрема експліцитні та імпліцитні; градуальні, граматичні, словотвірні; обов'язкові й факультативні тощо [Селиванова 2006, с. 526]. Оскільки метою диференціації сем є групування синонімів у синонімічні ряди, то виділяють архісему – спільну ознаку, що об'єднує синоніми. Для визначення домінанти цих синонімічних рядів, тобто імен виокремлених концептів, у семантичних структурах синонімів виділяють гіпосеми, або диференційні семи, які відрізняють значення синонімів. Моделювання польової структури концепту. Для проведення аналізу концептів за допомогою моделювання його польової структури А. Приходько запропонував виділяти макро- і мікрорівень концептополя.

2.2 Особливості вербалізації концепту PANDEMIE

У нашому дослідженні ми будемо використовувати методіку концептуального аналізу, запропоновану у роботах В. Карасика та С. Воркачова [Карасик 2002, с. 358-359]. Ця методика передбачає наступні кроки: 1) дослідження етимології імені концепту – слова *pandémie*; 2) аналіз словникових дефініцій слів-репрезентантів концепту PANDEMIE; 3) вивчення словотворчої парадигми лексеми *pandémie*; 4) дослідження метафоричної сполучуваності слова *pandémie*; 5) аналіз парадигматичних і синтагматичних зв'язків слова *pandémie*; 6) виявлення ціннісної складової частини концепту PANDEMIE; 7) лінгво-когнітивна інтерпретація отриманих результатів.

Етимологічний словник дає наступне визначення слова *pandémie*: «Composé de pan- et de -démie, comme une espèce de superlatif d'épidémie. Du grec ancien πανδημία, *pandēmía* (« le peuple tout entier »), composé de πᾶν, *pân* (« tout ») et δῆμος, *dēmos* (« peuple »). Le mot « *pandémie* » est employé pour la première fois en anglais (« *pandemic* ») en 1666 par le médecin britannique Gideon Harvey dans son livre sur la tuberculose, *Morbus Anglicus, or the Anatomy of Consumptions*; il n'apparaît en français qu'en 1752 dans le Dictionnaire de Trévou».

Отже, слово *pandémie* – давньогрецького походження, де воно означало «весь народ» («*le peuple tout entier*»), а з часом набуло значення епідемії, яка охоплює велику кількість населення.

Для виокремлення базових ознак концепту PANDEMIE ми звернулись до словникових дефініцій лексеми *pandémie*.

Так, «Larousse» наводить наступну дефініцію: **Pandémie** - *épidémie étendue à toute la population d'un continent, voire au monde entier*. Отже у семах зафіксовані такі базові ознаки відповідного концепту: 1) хвороба з охопленням великої кількості населення – епідемія (*épidémie*), 2) поширена на все населення (*étendue à toute la population d'un continent*) 3) поширена на одному континенті або по всьому світові (*étendue au monde entier*).

Словник «Le Petit Robert» дає таке визначення: **Pandémie** – *épidémie qui atteint un grand nombre de personnes, dans une zone géographique très étendue*.

Бачимо наступні ознаки концепту: 1) епідемія (*épidémie*), 2) яка вражає велику кількість людей (*qui atteint un grand nombre de personnes*), 3) на дуже великій географічній території (*dans une zone géographique très étendue*).

Словник «Trésor de la langue française» у своїй дефініції: **Pandémie** - *épidémie qui s'étend à la quasi-totalité d'une population*, - фіксує ознаки: 1) епідемія (*épidémie*), 2) яка охоплює *майже* все населення (*s'étend à la quasi-totalité d'une population*).

У словнику «Littré» концепт PANDEMIE має ознаки: 1) хвороба/захворювання, 2) яке вражає велику кількість людей (*qui attaque à la fois un grand nombre*), 3) які живуть в одному місці одночасно (*un grand nombre d'individus habitant un même lieu*): Pandémie – *maladie qui attaque à la fois un grand nombre d'individus habitant un même lieu* [Dictionnaire Littré].

Як бачимо, всі словники перераховують три ознаки базового рівня концепту PANDEMIE: 1) «хвороба», 2) «з великою кількістю захворілих», 3) «на великій території».

Серед слів, які належать до одного дериваційного ряду можна віднести прикметник *pandémique* зі значенням «той, що має ознаки пандемії» (*Qui a les caractères d'une pandémie*).

Аналіз синонімів ключового слова *pandémie* дає також змогу виявити диференційні ознаки досліджуваного концепту. Вони виявляються у зіставленні лексем, що належать до одного синонімічного ряду. Наприклад, словник *synonymo.fr* наводить наступні синоніми слова *pandémie*: *épidémie, maladie, endémie, épiphytie, épizootie, infection, contagion, transmission, choléra, contamination*.

Синоніми *maladie, épidémie* та *endémie* входять до ядра номінативного поля концепту PANDEMIE, оскільки у їх значенні зафіксовані як семи, які є наявними у значенні лексеми *pandémie*, а також декілька власних сем. Слово *maladie* є репрезентантом окремого концепту «хвороба»: «*Altération de la santé, des fonctions des êtres vivants (animaux et végétaux), en particulier quand la cause est connue* [Larousse 2020]. Ознаки концепту: 1) «погіршений стан здоров'я», 2) «живих істот» (тварин та рослин), 3) «відома причина».

Дефініція слова *épidémie* - Développement et propagation rapide d'une maladie contagieuse, le plus souvent d'origine infectieuse, dans une population. Як бачимо, у значенні слова *épidémie* зафіксовані ознаки: 1) «заразна хвороба», 2) «хвороба інфекційного походження», 3) «велика швидкість розповсюдження», 4) «серед населення». У значенні синоніма *endémie* можна виокремити такі ознаки концепту PANDEMIE, як 1) «інфекційне захворювання», 2) «постійна присутність», 3) «серед населення», 4) «в певному регіоні» («Persistence d'une maladie infectieuse au sein d'une population ou d'une région [Larousse 2020]).

Дефініція слова *épiphytie* - Maladie contagieuse atteignant de nombreuses plantes. У значенні слова *épiphytie* зафіксовані ознаки: 1) заразна хвороба, 2) велика кількість рослин.

У значенні слова *érizootie* можна виокремити отакі ознаки як 1) епідемія, 2) уражає тварин («Épidémie qui frappe les animaux»).

Ознаки, що містить слово *infection* : 1) проникнення, 2) розвиток 3) зовні 3) жива істота, 4) мікроорганізми, що розмножуються та уражають, 5) поширення через кров (Pénétration et développement dans un être vivant de micro-organismes qui peuvent provoquer des lésions en se multipliant, et éventuellement en sécrétant des toxines ou en se propageant par voie sanguine [Larousse 2020]).

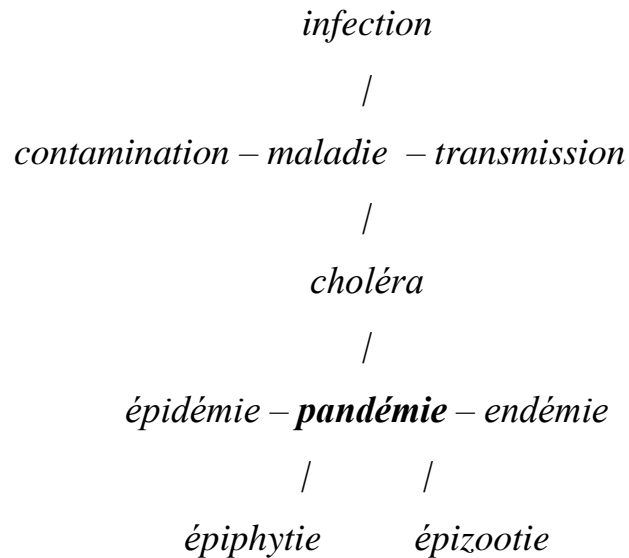
Слово *contagion* містить у собі такі ознаки: 1) перенесення хвороби, 2) хвора особа, 3) здорова особа («Transmission d'une maladie d'un sujet malade à une personne saine» [Larousse 2020]).

У значенні словосполучення *transmission d'une maladie* зафіксовані наступні ознаки: 1) передавання, 2) організм, який передає, 3) організм, який отримує, 4) енергія («Propriété d'un milieu de faire passer d'un point à un autre des ondes, de l'énergie» [Larousse 2020]).

Слово *choléra* має ознаки: 1) інфекційне захворювання, 2) епідемічний характер, 3) збудник – холерний вібріон, 4) симптоми; 5) летальність («Maladie infectieuse épidémique produite par une bactérie, le vibriion cholérique, caractérisée par des selles très fréquentes, des vomissements, un amaigrissement rapide, un abattement profond avec abaissement de la température, et pouvant se terminer par la mort» [Larousse 2020]).

Дефініція слова *contamination* - Action de contaminer ; envahissement d'un organisme vivant ou d'une chose quelconque par des micro-organismes pathogènes [Larousse 2020]. У значенні слова *contamination* присутні такі ознаки: 1) зараження живого організму, 2) патогенні мікро-організми.

Проаналізувавши зв'язки синонімів у межах номінативного поля, можемо об'єднати їх у наступну схему – номінативне поле «*pandémie*»:

Слово *pandémie* не має прямих антонімів, тому ми вважаємо доцільним привести антонімічні пари, утворені з його синонімами: *épidémie* – *prévention*; *maladie* – *guérison*, *bien-être*, *remède* ; *infection* – *désinfection*, *antisepsie*, *assainissement* ; *transmission* – *concentration*.

У значенні слова *prévention* зафіксовані наступні ознаки: 1) заходи, 2) небезпека, 3) убезпечення, («Ensemble des dispositions prises pour prévenir un danger, un risque, un mal; organisation chargée de mettre en place ces dispositions» [Larousse 2020]).

У слові *guérison* знаходимо наступні ознаки: 1) зникнення симптомів, 2) повернення до здорового стану («Disparition totale des symptômes d'une maladie ou des conséquences d'une blessure avec retour à l'état de santé antérieur» [Larousse 2020]).

Антонім *bien-être* містить такі ознаки: 1) сприятливий стан, 2) задоволення фізичних потреб, 3) задоволення духовних потреб («État agréable résultant de la satisfaction des besoins du corps et du calme de l'esprit» [Larousse 2020]).

Слово *remède* містить ознаки 1) запобігання хворобі, 2) подолання хвороби («*Tout ce qui peut servir à prévenir ou à combattre une maladie*» [Larousse 2020]).

Дефініція слова *désinfection* – «*Destruction des micro-organismes d'un lieu, d'un objet, de la partie externe du corps humain*» [Larousse 2020]. У значенні слова *désinfection* присутні ознаки: 1) знищення заразних мікроорганізмів, 2) у просторі, на предметах, на тілі людини.

Наступні ознаки зафіксовані у значенні слова *antisepsie*: 1) методи боротьби, 2) поверхнева інфекція («*Ensemble des procédés employés pour lutter contre l'infection microbienne de surface*» [Larousse 2020]).

Ознаки, що містить слово *assainissement*: 1) здоровий стан, 2) процес одужання («*Action d'assainir; état de ce qui est assaini*» [Larousse 2020]).

У значенні слова *concentration d'une maladie* виокремлено такі ознаки: 1) процес централізування («*Action de centraliser*» [Larousse]).

Отже, аналіз дефініцій слів, які утворюють номінативне поле концепту PANDEMIE дозволяє зробити наступні висновки:

1) номінативне поле «*randémie*» тісно пов'язане з номінативним полем концепту MALADIE, зокрема з його доменом «MALADIE CONTAGIEUSE»,
2) найближчими «сусідами» номінативної одиниці *randémie* виступають слова, що позначають:

- велику швидкість розповсюдження заразної хвороби: *épidémie*;
- стійкість заразної хвороби на обмеженій території: *endémie*;
- різновиди уражених організмів: *épiphytie, épizootie*;
- назви заразних захворювань, у яких вказані їхні збудники: *choléra*.

3) аналіз значення антонімів показав, що лексикалізованими є наступні ознаки, протилежні ознакам концепту PANDEMIE:

- «запобігання розповсюдженню епідемії/хвороби»: *prévention*;
- «повернення до здорового стану»: *guérison, bien-être, remède*;
- «боротьба зі збудниками інфекцій»: *désinfection, antisepsie, assainissement*.

У наступному підрозділі буде проведено аналіз номінацій, за допомогою яких відбувається вербалізація концепту PANDEMIE у публіцистичних

текстах, у яких висвітлюються різні аспекти розповсюдження коронавірусної хвороби, з метою уточнення більш специфічних ознак цього концепту в умовах активного номінативного процесу.

2.3 Засоби вербалізації концепту PANDEMIЕ у публіцистичних текстах

Контекстуальний аналіз, який ми будемо застосовувати у даному підрозділі, розуміється нами як дослідницька процедура, яка дозволяє встановити значення слова *pandémie*, актуалізоване у певному тексті. Контекстуальний аналіз передбачає вилучення з тексту діагностичних маркерів, таких актуалізаторів багатозначного слова у термінах І.А. Стерніна та М.С. Саломатіної [Семантический анализ слова в контексте, с. 88]), завдяки яким слово *pandémie* проявить окремі додаткові відтінки свого значення через актуалізацію можливих потенціальних сем. Для проведення контекстуального аналізу ми звернулись до публіцистичних текстів, які вийшли протягом 2020-2021 років на франкомовних ресурсах lemonde.fr.

Методика аналізу передбачала наступні кроки:

- 1) аналіз найближчого контексту слова *pandémie*, для виокремлення його власних діагностичних маркерів;
- 2) вилучення контекстуальних синонімів – слів, які можуть замінити в контексті слово *pandémie* або можуть бути інтерпретовані через нього;
- 3) вилучення предикативних ознак слова *pandémie* та його контекстуальних синонімів;
- 4) концептуально-семантична інтерпретація отриманих результатів з метою описати актуалізовані у текстах ознаки концепту PANDEMIЕ.

Продемонструємо нашу методику на прикладі тексту статті «Covid-19 : au Pérou, plus de 200 000 morts provoqués par la pandémie» з сайту lemonde.fr, у якій йдеться про те, як Перу переживає хвилю коронавірусу восени 2021.

Спочатку проаналізуємо приклади зі словом *pandémie*. У тексті дане слово має значення:

- 1) **«пандемія – причина смертей»:** *«La pandémie a fait au moins 4 926 579 morts dans le monde...»*, - пандемія спричинила 4 926 579 смертей по всьому світу;
- 2) **«пандемія – причина економічного падіння та безробіття»:** *«Avant la pandémie, le Pérou bénéficiait de l'une des économies les plus dynamiques d'Amérique du Sud, mais, en 2020, le PIB a chuté de 11 %, et plus de 2,1 millions de personnes ont perdu leur emploi, entraînant le pays dans la récession»*, до пандемії економіка Перу була однією з найдинамічніших у Латинській Америці, а після 2020 року, країна переживає рецесію, спад економічної активності;
- 3) **«пандемія встановлює нові правила життя»:** *«Le taux d'occupation des salles est limité à 50 % et aucun rafraîchissement ne peut être servi, loin de l'époque prépandémique où les spectateurs des grands multiplexes se voyaient servir du biryani (plat à base de riz, préparé avec des épices, de la viande, des œufs ou des légumes) et de la glace à leur place»*, словосполучення *l'époque prépandémique* вказує на певний часовий рубіж, який позначив зміни у роботі кінотеатрів, де від початку пандемії заборонено продавати їжу та напої безпосередньо у залі;
- 4) **«пандемія має тенденцію до збереження»:** *«Les effets de la pandémie persisteront, mais nous avons bon espoir que 2021 ramènera le public dans les salles de cinéma»*, крім виокремленого значення, спостерігаємо також значення **«люди починають при звичаюватись до нових умов життя»** (nous avons bon espoir).

У даному тексті зустрічаються наступні контекстуальні синоніми слова *pandémie*:

- 1) **l'épidémie de coronavirus:** *«Le nombre de morts dues à l'épidémie de coronavirus au Pérou a dépassé 200 000, ...»*, як бачимо, даний синонім виступає у значенні **«причина смертей»**;
- 2) **«le variant Delta»** (штам Дельта): *«...les autorités redoutent une nouvelle vague causée par le variant Delta, désormais prédominant dans le pays»*, даний

синонім є видовою номінацією по відношенню до слова *pandémie*, яка має ознаки «той, що викликає нову хвилю захворюваності» (*une nouvelle vague*), «той, що домінує у країні» (*prédominant dans le pays*), «той, кого бояться» (*les autorités redoutent*);

3) «**de Covid-19**»: «*La Food and Drug Administration, l'Agence américaine du médicament, considère que le vaccin contre le Covid-19 de Pfizer est «hautement efficace» et sûr chez les enfants*», дана номінація також є видовою номінацією для слова *pandémie*, оскільки означає різновид вірусу, який спричиняє пандемію, з ознакою «загроза для здоров'я».

Отже, аналіз даного тексту дозволив нам виділити наступні ознаки:

- 1) причина смертей,
- 2) причина економічного падіння та безробіття,
- 3) встановлює нові правила життя,
- 4) має тенденцію до збереження,
- 5) загроза для здоров'я,
- 6) домінує у країні,
- 7) викликає нові хвилі захворюваності

Стаття «Serge Audier : «La pandémie de Covid-19 et de la vaccination nous rappellent que la justice sociale doit être globale» з сайту *lemonde.fr* розповідає про те, як сучасні французькі філософи та соціологи розглядають явище пандемії.

Спочатку проаналізуємо приклади зі словом *pandémie*. У тексті дане слово вживається у словосполученні *la pandémie de Covid-19*:

1) «пандемія порушує соціальні питання»: «*La pandémie de Covid-19 et de la vaccination nous rappellent que la justice sociale doit être globale*», - пандемія Covid-19 та вакцинація нагадує нам, що соціальна справедливість має бути глобальною;

2) «пандемія порушує філософські питання»: «*Tous les penseurs de la planète ont-ils trouvé dans la pandémie de Covid-19 confirmation de leurs vues antérieures ?*», - чи всі мислителі планети знайшли підтвердження своїх попередніх поглядів на пандемію Covid-19?

У даному тексті зустрічаються наступні контекстуальні синоніми слова *pandémie*:

1) **épidémie** : «*Les technophiles libéraux n'ont rien appris, sinon que seules la mondialisation et la science nous sauveraient, et les technophobes ont accueilli l'épidémie comme l'avant-première de «l'effondrement»*» (Ліберали, які володіють технологіями, нічого не дізналися, крім того, що тільки глобалізація та наука врятують нас, а технофоби сприйняли епідемію як попередній перегляд «краху»), даний синонім виступає у значенні **«хвороба, що уразила велику кількість населення»**. Порівняння (*l'épidémie comme l'avant-première de l'effondrement*») вербалізує асоціативну ознаку концепту «пандемія (епідемія) є передвісником краху;

«*Et le philosophe Giorgio Agamben a nié la gravité de l'épidémie, n'y voyant qu'un mensonge du pouvoir destiné à briser la démocratie*» («А філософ Джорджіо Агамбен заперечує серйозність епідемії, вважаючи її лише брехнею влади, яка має на меті зруйнувати демократію»). У даному уривку, контекстуальний синонім *épidémie* має ознаки **«тяжкість»** та **«явище, яке беруть під сумнів»**.

Проаналізувавши дану статтю, ми виділили такі ознаки:

- 1) порушує соціальні питання,
- 2) порушує філософські питання,
- 3) уражає велику кількість населення,
- 4) береться під сумнів

Стаття «*Avec la pandémie de Covid-19, les salaires des grands patrons britanniques ont diminué*» з сайту *lemonde.fr* розповідає про те, яких економічних збитків зазнала Великобританія за період пандемії.

Проаналізуємо приклади зі словом *pandémie*. У тексті дане слово вживається у складі словосполучення *la pandémie de Covid-19* і має значення: **«пандемія впливає на економіку»**: «*Avec la pandémie de Covid-19, les salaires des grands patrons britanniques ont diminué*» (з пандемією Covid-19 зарплати великих британських босів впали)

Стаття «*Chasseurs de virus : la délicate gestion des risques de contamination*» з сайту *lemonde.fr*, яка розповідає про те, як відбувається дослідження

потенційних мікроорганізмів, які можуть викликати ще одну пандемію у майбутньому.

У тексті слово *panémie* має значення:

«пандемія – масове зараження людей тваринним вірусом»: *«Virologues ou vétérinaires, souvent les deux, ils parcourent le monde pour traquer chez les animaux les agents pathogènes susceptibles d'infecter les humains et de provoquer la prochaine pandémie»* (вірусологи або ветеринари, часто разом вони подорожують світом, щоб полювати на тваринних патогенів, які можуть заразити людей і викликати наступну пандемію).

Контекстуальні синоніми:

- 1) **le Covid-19:** *«La crise due au Covid-19 a mis les soignants sur le devant de la scène»* (криза, викликана Covid-19, висунула не перший план тих, хто доглядає хворих), даний синонім вербалізує ознаку **«спроможний викликати кризу»;**
- 2) **la contagion:** *«Tiennent-ils bien compte du danger qu'ils courent et, par là même, qu'ils pourraient faire courir aux autres en cas de contagion »* («Чи беруть вони до уваги небезпеку, на яку наражаються, і, тим самим, вони могли б наразити на небезпеку інших у разі зараження»). Слово *contagion* завдяки динамічним маркерам (*faire courir aux autres un danger*) має значення **«наражати на небезпеку»;**

Ознаки, вербалізовані у цій статті:

- 1) масове зараження,
- 2) тваринне походження вірусу,
- 3) спроможність викликати кризу,
- 4) наражання на небезпеку

Стаття *«En Tunisie, le ministre de la santé limogé en plein pic de contamination au coronavirus»* з сайту *lemonde.fr* розповідає про причини звільнення міністра охорони здоров'я Тунісу.

Контекстуальні синоніми:

contamination au coronavirus: *«En Tunisie, le ministre de la santé limogé en plein pic de contamination au coronavirus»* (У Тунісі міністр охорони здоров'я

звільнився на піку зараження коронавірусом), даний синонім виступає у значенні **«процес захворювання»**

«*Le chef du gouvernement tunisien, Hichem Mechichi, a décidé, mardi 20 juillet, de limoger son ministre de la santé, Faouzi Mehdi, en plein pic de contamination au coronavirus (SARS-Cov-2), ont annoncé ses services dans un communiqué*» (Глава уряду Тунісу Хічем Мечічі вирішив у вівторок, 20 липня, звільнити свого міністра охорони здоров'я Фаузі Мехді на піку зараження коронавірусом (SARS-Cov-2), повідомляється у його прес-релізі)», тут контекстуальний синонім *contamination*, який вербалізує ознаку **«процес, який розвивається нерівномірно та має свій пік»**.

Проаналізувавши цю статтю, ми виокремили такі ознаки концепту:

- 1) процес захворювання,
- 2) розвивається нерівномірно,
- 3) має пік

Стаття «*Les voyages en Europe, source majeure de contamination*» з сайту *lemonde.fr* розповідає про те, як зниження циркуляції вірусу та послабленням заходів боротьби сприяло літньому туризму в межах ЄС.

Приклади зі словом *randémie* :

«пандемія відновлюється після спаду» : «*Une étude conduite dans dix pays et publiée dans « Nature » montre que la relance de la pandémie à l'automne 2020 a été largement alimentée par le tourisme estival au sein de l'UE*», (Дослідження, проведене в десяти країнах і опубліковане в журналі "Nature", показує, що відновлення пандемії восени 2020 року значною мірою було спричинене літнім туризмом у ЄС).

Контекстуальний синонім **«contamination»** : «*Les voyages en Europe, source majeure de contamination*», (Поїздки в Європу, головне джерело заражень), даний синонім виступає у значенні **«зараження, спричинене великим скупченням людей»**.

Стаття «*Un G20 sous tensions à l'heure des rivalités exacerbées par la pandémie*» з сайту *lemonde.fr* розповідає про перебіг міжнародного саміту з питання відродження економіки кожної країни.

Контекстуальні синоніми:

“**Covid-19**”: « *Chaque pays cherche à relancer son économie après l'arrêt brutal provoqué par le Covid-19* », (Кожна країна прагне відродити свою економіку після раптової зупинки, викликаной Covid-19), за допомогою цього синоніма вербалізується ознака «**чинник економічної кризи**».

Аналіз статті допоміг нам виділити ознаки концепту PANDEMIE, які звучать наступним чином:

- 1) відновлюється після спаду,
- 2) зараження спричиняється великим скупченням людей,
- 3) є чинником економічної кризи

Стаття «*Les séjours des étudiants à l'étranger remodelés par la pandémie*» з сайту lemonde.fr розповідає про припинення міжнародної мобільності серед студентів через пандемію.

Контекстуальні синоніми:

«**crise sanitaire**»: «*Les établissements se réjouissent de voir la reprise de la mobilité internationale, fortement réduite pendant la crise sanitaire*», (Заклади раді бачити відновлення міжнародної мобільності, різко зменшеної під час санітарної кризи), «*Après une année et demie de crise sanitaire passée en partie derrière leur ordinateur, les étudiants ont plus que jamais envie de mobilité* », résume la vice-présidente, dont l'établissement accueillait au début de septembre l'assemblée générale des élus aux relations internationales des universités», (Після півтора року кризи охорони здоров'я, проведених частково за комп'ютером, «студенти хочуть мобільності більше, ніж будь-коли», – резюмує віце-президент, у закладі якого на початку вересня відбулася генеральна асамблея обраних посадових осіб у зв'язках із міжнародними університетами), даний синонім виступає у значенні «**зміни в економічних сферах на тривалий період часу**».

Контекстуальний синонім слова PANDEMIE зазначений у цій статті вербалізує ознаку:

- 1) зміни в економічних сферах на тривалий період часу

Стаття «La pandémie a entraîné un net ralentissement des transplantations d'organes» з сайту lemonde.fr розповідає про уповільнення трансплантації органів спричинене пандемією.

Приклади зі словом pandémie:

«пандемія гальмує процес наукових досліджень»: «*La pandémie a entraîné un net ralentissement des transplantations d'organes*» (Пандемія призвела до помітного уповільнення трансплантації органів), «*Les greffes de rein sont celles qui ont le plus pâti de la crise, à des degrés divers selon les pays*» («Пересадка нирки – це ті, хто найбільше постраждав від кризи, залежно від країни»), «*C'est un dégât collatéral de plus de la pandémie de Covid-19 pour les autres malades, et pas des moindres*» (Це ще одна побічна шкода від пандемії Covid-19 для інших пацієнтів, і не в останню чергу), «*Pour évaluer l'impact de la pandémie sur cette activité de pointe, les chercheurs ont comparé le nombre de greffes d'organes (rein, foie, cœur et poumon) de l'année 2020 à celle de l'année précédente, 2019, dans 22 pays : 16 en Europe, 2 en Amérique du Nord (Canada et Etats-Unis), 3 en Amérique du Sud (Argentine, Brésil et Chili), et le Japon*» (об оцінити вплив пандемії на цей пік активності, дослідники порівняли кількість трансплантацій органів (нирок, печінки, серця і легенів) у 2020 році з показником попереднього, 2019 року, у 22 країнах: 16 у Європі, 2 у Північній Америці (Канада та Сполучені Штати), 3 у Південній Америці (Аргентина, Бразилія та Чилі) та Японія).

Концепт PANDEMIE у цій статті має наступну ознаку:

- 1) пандемія гальмує процес наукових досліджень»

Стаття «Covid-19 : pourquoi le nombre de cas augmente fortement à Singapour, l'un des pays les plus vaccinés» з сайту lemonde.fr з сайту розповідає про другу хвилю пандемії у Сінгапурі, незважаючи на попереднє проведення вакцинації.

Контекстуальні синоніми:

- 1) **«vague d'une ampleur inédite»:** «*La cité-Etat connaît une vague d'une ampleur inédite. Certains y voient l'échec de la vaccination. Il s'agit surtout de l'effet d'un changement de stratégie: pour la première fois, la maladie circule librement*» (Місто-державка переживає хвилю небувалих масштабів. Деякі

вважають це невдачею вакцинації. Здебільшого це результат зміни стратегії: вперше хвороба циркулює вільно), цей синонім виступає у значенні «**чергове повернення хвороби**», крім того вербалізовано ознаку «**циклічність**». Також у цьому уривку знаходимо синонім «**maladie**», що в даному контексті вербалізує ознаку «**безперешкодне розповсюдження серед незахищеного населення**».

2) «**recrudescence épidémique**»: «*C'est le dernier argument en date des opposants à la vaccination contre le Covid-19: le cas de Singapour, qui connaît une recrudescence épidémique malgré un taux de vaccination parmi les plus élevés, prouverait une nouvelle fois l'inefficacité des vaccins*» (Це останній аргумент противників вакцинації проти Covid-19: випадок Сінгапуру, який переживає відродження епідемії, незважаючи на один із найвищих показників вакцинації, вкотре доводить неефективність вакцин»), за допомогою цього синоніма вербалізується ознака «**відродження хвороби**».

Спостерігаємо такі ознаки:

- 1) циклічність,
- 2) відродження хвороби

Стаття «Covid-19 : Australie, Thaïlande et Israël rouvrent leurs frontières» з сайту lemonade.fr розповідає про пом'якшення обмежувальних заходів у країнах, де була вдало проведена вакцинація.

Контекстуальні синоніми:

«**mesures de restriction**»: «*Nombreux sont les pays qui allègent désormais leurs mesures de restriction grâce aux progrès du taux de vaccination à l'intérieur de leurs frontières*» (Зараз багато країн пом'якшують свої обмежувальні заходи завдяки покращенню рівня вакцинації у своїх кордонах) - «**профілактика**», «**спосіб захисту**».

У цьому тексті знаходимо підтвердження вербалізації ознак:

- 1) профілактика,
- 2) спосіб захисту

Стаття «Covid-19 : comment la Chine mène une guerre de l'information pour réécrire les origines de la pandémie» з сайту lemonade.fr розповідає про інформаційну війну, яку веде Китай, щоб зняти з себе провину за пандемію.

Приклад зі словом *pandémie*:

«розбіжність думок стосовно витоків хвороби», “пандемія як чинник інформаційної війни»: «*Covid-19 : comment la Chine mène une guerre de l'information pour réécrire les origines de la pandémie*» («Covid-19: Як Китай веде інформаційну війну, щоб переписати витoki пандемії»);

«sur les réseaux sociaux ou auprès de l'OMS, la Chine orchestre sa propagande pour écrire un nouveau récit et convaincre le monde que le point de départ de la pandémie se trouve aux Etats-Unis» (У соціальних мережах або разом з ВООЗ Китай організовує свою пропаганду, щоб написати нову історію і переконати світ, що відправною точкою пандемії є Сполучені Штати);

le dirigeant communiste part en guerre pour «résolument enrayer» l'épidémie («Лідер комуністів йде на війну, щоб «рішуче зупинити» епідемію»).

Контекстуальні синоніми:

«désordre sanitaire»: «*Il doit contrôler le désordre sanitaire qui a surgi au début de décembre 2019 à Wuhan, une ville de 11 millions d'habitants, et touche désormais Pékin et Shanghai*» (Він повинен контролювати розлад здоров'я, який виник на початку грудня 2019 року в Ухані, місті з населенням 11 мільйонів людей, і зараз вражає Пекін і Шанхай), даний контекстуальний синонім вербалізує ознаку «погіршення здоров'я».

«virus chinois»: «*L'histoire doit oublier le «virus chinois»*» (Історія повинна забути «китайський вірус»), цим синонімом лексикалізується ознака «географічне походження», «перекладання провини на країну походження».

Ознаки, вербалізовані контекстуальними синонімами даної статті:

- 1) пандемія як чинник інформаційної війни,
- 2) перекладання провини на країну походження

Стаття «*Métamorphose ou déchéance. Où va la France ?*» : pour Michel Wieviorka, «le pire n'est pas certain» з сайту lemonde.fr розповідає про шляхи

повернення Франції до пре пандемічного стану, за словами соціолога Мішеля Вів'єрки.

Приклади зі словом *pandémie*:

«хвороба, що тягне за собою погіршення у різних сферах життя», «хвороба, що передбачає тривале повернення до попереднього стану»: *Dans un essai ambitieux, le sociologue imagine les chemins que pourrait emprunter l'Hexagone après la pandémie, et tente d'atténuer son diagnostic pessimiste en tirant les leçons du passé, notamment du redressement du pays après 1945* (У амбітному есе соціолог уявляє, якими шляхами могла б піти Франція після пандемії, і намагається пом'якшити свій песимістичний діагноз, витягуючи уроки з минулого, зокрема відновлення країни після 1945 року).

Таким чином, вербалізованими є наступні ознаки:

- 1) хвороба, що тягне за собою погіршення у різних сферах життя,
- 2) хвороба, що передбачає тривале повернення до попереднього стану

Стаття «*Pour relancer son économie, le Vietnam tente de remédier à une pénurie d'ouvriers due à la pandémie de Covid-19*» з сайту *lemonde.fr* розповідає про кризу в'єтнамської економіки через спричинену нестачею працівників через пандемію.

Контекстуальні синоніми:

«vague de variant Delta»: *«Fortement ralentie par la vague de variant Delta de cet été, la locomotive vietnamienne, l'une des économies les plus performantes de 2020 (2,9 % de croissance), cherche à reprendre de la vitesse»* (В'єтнамський локомотив, який є однією з найбільш ефективних економік 2020 року (зростання 2,9%) та цього літа значно сповільнив свій темп через хвилю варіанту Delta, прагне набрати швидкість), за допомогою цього синоніма вербалізується ознака **«хвильовий характер»**.

«confinement»: *«L'un des nouveaux ateliers du monde (avec ses usines textiles, d'électroménager, etc.) pour les pays occidentaux a été fortement perturbé par le confinement strict de la région d'Ho Chi Minh-Ville début juillet, puis par le manque de travailleurs quand les restrictions ont été levées, fin septembre»* («Робота однієї з нових майстерень у світі (з текстильними фабриками, побутовою технікою

тощо) для західних країн була серйозно порушена через суворий карантин регіону Хошимін Сіті на початку липня, а потім через брак працівників, коли обмеження були зняті наприкінці вересня»), цим синонімом вербалізована ознака **«призупинення робіт»**.

«restrictions»: *«Beaucoup ont été traumatisés par les restrictions très strictes qu'ils ont dû subir : à Ho Chi Minh-Ville, personne n'était autorisé à sortir, l'armée livrant les repas»* (Багато були травмовані дуже суворими обмеженнями, які їм доводилося терпіти: у Хошимін нікому не дозволяли виходити, а армія доставляла їжу), значення, у якому виступає цей синонім – **«обмеження людської діяльності»**.

Підсумовуючи, можна виділити такі ознаки концепту PANDEMIE :

- 1) призупинення робіт,
- 2) обмеження людської діяльності,
- 3) хвильовий характер

Стаття «Un travail colossal en pleine pandémie à l'Institut du monde arabe pour l'exposition sur les juifs d'Orient» з сайту lemonde.fr розповідає про проведення виставки в Інституті арабського світу для виставки про євреїв Сходу у розпал пандемії.

Приклади зі словом pandémie:

«період призупинення функціонування закладів культури»: *«Décidée en pleine pandémie de Covid-19, l'exposition « Juifs d'Orient, une histoire plurimillénaire » a été réalisée en un temps record, grâce à un duo de choc»* (Виставка «Східні євреї, тисячолітня історія» була створена в розпал пандемії Covid-19 завдяки шокуєчому дуєту).

«спричиняє розбіжності у причинах виникнення», «спричиняє розбіжності у судженнях»: *«En cette période de confusion et de négationnisme, nous devons plus que jamais accorder la prééminence à l'histoire, la science, la culture, le savoir»* (У цей час плутанини та заперечення ми повинні як ніколи приділяти важливе значення історії, науці, культурі, знанням).

Отже, важливою є ознака **“період призупинення функціонування закладів культури”**, оскільки культурні заходи, що проводяться у період

пандемії набувають специфічного значення. Ознака “**спричиняє розбіжності у причинах виникнення**”, що також вербалізована у цьому тексті, вказує на значення місця, яке посідає питання пандемії в історії та філософії сьогодення.

Стаття «A l’Ehpad de Bozouls, les insidieux dégâts de la pandémie» з сайту lemonde.fr розповідає про шкоду, якої завдала пандемія будинку престарілих.

Контекстуальний синонім:

«**coronavirus**»: «*Ce foutu coronavirus, avec ici des «r» roulés par le patois, qui les a encore davantage séparés* («Цей клятий коронавірус, який тут вимовляють з діалектним “р”, який ще більше їх розлучив»), у даній статті синонім вербалізує ознаку «**розлучення з близькими**», “**щось зле, погане, дратуюче, ненависне**”.

Ця стаття підкреслює негативне забарвлення поняття пандемії, що вербалізується через оцінну ознаку “**те, що ненавидять**”, “**те, що викликає відразу**”. У даному випадку ненависть аргументується “**розлученням з близькими**”.

Стаття «Salaires, médias, santé... des avancées vers l’égalité hommes-femmes stoppées par la pandémie de Covid-19» з сайту lemonde.fr розповідає про гальмування процесу переходу до повної рівності між жінками та чоловіками у багатьох сферах.

Контекстуальні синоніми:

«**La crise du Covid-19**»: «*La crise du Covid-19 a mis un coup d’arrêt aux progrès enregistrés en matière d’égalité des genres depuis dix ans en Europe, alerte une nouvelle fois la Fondation européenne pour l’amélioration des conditions de vie et de travail (Eurofound)*», (Через півтора року після початку пандемічної кризи прогрес у напрямку паритету був стертий у багатьох сферах) – ознака, вербалізована у цьому тексті «**різкі погіршення**».

Отже, аналіз номінацій у публіцистичних текстах показав, що актуалізованими ознаками концепту PANDÉMIE є:

1. ознаки концепту **базового рівня**:

- 1) причина масових смертей,
- 2) збудником може слугувати інфекція тваринного походження,

- 3) має сталий характер,
- 4) має домінуючий характер,
- 5) має хвильовий характер,
- 6) має етапи розвитку та пік,
- 7) порушує соціальні питання,
- 8) впливає на економіку,
- 9) порушує філософські питання,
- 10) природа явища ставиться під сумнів,
- 11) причина економічного спаду

1. ознаки концепту **оцінного рівня**:

а) раціональні:

- 1) спричиняє різкі зміни, погіршення,
- 2) хвороба, що передбачає тривале повернення до

попереднього стану

б) сублімовані:

- 1) викликає страх,
- 2) викликає ненависть,
- 3) викликає роздратування,
- 4) можна призвичаїтись

3. ознаки концепту **асоціативного рівня**:

- 1) ототожнення з інформаційною війною
- 2) ототожнення з крахом

ВИСНОВКИ

В умовах актуальної ситуації концепт PANDEMIE знаходиться на етапі активної вербалізації, тим самим набуваючи певної «номінативної щільності» (у термінах В.І.Карасика [Карасик 2004, с.112]), що може свідчити про те, що у свідомості французьких мовців відбувається деталізація даного феномену.

В уявленні французьких мовців про перебіг епідемії COVID-19, пандемія шкодить здоров'ю та спричиняє зміни у соціальних, економічних, культурних сферах суспільного життя.

У французькій мові лексема *randemie* має наступне значення: епідемія, що поширюється на великій території, часто уражаючи весь світ, та уражає велику кількість населення - *Épidémie étendue à toute la population d'un continent, voire au monde entier*. Висока частотність вживання цього слова під час епідемії Ковіду-19 спричиняє певні перетворення у концептуальній структурі, яка стоїть за ним, що й обумовило наш інтерес до цієї теми.

Сам концепт «*randémie*» входить до когнітивної структури таких концептів як «*maladie*» (хвороба), «*épidémie*» (епідемія), тому він відтворює частину їхніх ознак, які проявляються у синонімічних сполученнях, що забезпечують зв'язність тексту: *touché par la randémie, maladie est causé par, l'épidémie a touché de nombreux pays* тощо. Проте, слово *randémie* має свій об'єм поняття, який обумовлює його самостійність і відмінність від його синонімів, наприклад: «*L'onde de choc de la randémie pourrait creuser les inégalités territoriales*».

У висловах *la randémie a fait au moins 4 926 579 morts dans le monde* (пандемія спричинила щонайменше 4 926 579 смертей у світі), *le nombre de morts dues à la randémie* (кількість смертей через пандемію), *une vague d'une ampleur inédite de la randémie* (хвиля пандемії небувалих масштабів) значення слова *randémie* розуміється як сценарій, що має наступні складові: 1) те, що викликає численні смерті; 2) явище, якому властива циклічність.

Пандемія Ковіду-19 викликає чимало суперечок з приводу її походження,

що видно з таких висловів: 1) *une guerre de l'information pour réécrire les origines de la pandémie* (інформаційна війна задля переписування причин походження пандемії); 2) *confirmation de vues antérieures des penseurs trouvée dans la pandémie de Covid-19* (підтвердження думок мислителів віднайдені у пандемії Ковіду-19). Пандемія у сучасному дискурсі стає приводом для інформаційної війни, а також для філософських та релігійних суперечок.

Пандемія має тенденції до повернення, свої хвилі та пік. 1) *une recrudescence épidémique* (відновлення пандемії), 2) *la relance de la pandémie à l'automne 2020 a été largement alimentée...* (відновлення пандемії восени 2020 року значною мірою був спричинений...). Зміни, які спричинила пандемія у світі своїм приходом навіть обумовили появу вислову «*époque pré-pandémique*» (час до пандемії). Про масштаби погіршень у економічних та соціальних сферах можна судити з висловів: 1) *les chemins que pourrait emprunter l'Hexagone après la pandémie* (шляхами могла б піти Франція після пандемії), *diagnostic pessimiste en tirant les leçons du passé, notamment du redressement du pays après 1945* (песимістичний діагноз, звертаючись до уроків з минулого, зокрема відновлення країни після 1945 року).

З точки зору уражених пандемією, вона може викликати страх (*l'horreur de la pandémie ; une catastrophe*), викликати роздратування та ненависть (*foutu pandémie*).

Отже, дослідження текстових номінацій зі словом *pandémie* дозволяє описати напрямки, у яких розвивається семантика цього слова, що у подальших дослідженнях дозволить зробити більш повним його лексикографічний опис.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агиенко М. И. Правда и Истина. *Антология концептов*: Волгоград: Парадигма, 2006. С. 118–138.
2. Арнольд И. В. Основы научных исследований в лингвистике. Москва: Высш. шк., 1991. 140 с.
3. Бабушкин А.П. Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка, их личностная и национальная специфика. Диссертация на соискание учёной степени доктора филологических наук: Воронеж, 1997. 330 с.
4. Бабакова О.В. Асоціативні ознаки концепту лелека в українській лінгвокультурі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія, №20, том 1, 2016. С.8-10.
5. Бабенко Л.Г. Лингвистический анализ художественного текста. Москва: Флинта, 2004. 493 с.
6. Балабин В.В. Концептуальные характеристики национально-культурных констант (на материале концептов AMOUR, HONNEUR, MORT). Москва, 2004. 169 с.
7. Балли Ш. Французская стилистика. М.: Эдиториал УРСС, 2001. 392 с.
8. Бацевич Ф.С. Основы комунікативної лінгвістики. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.
9. Болдырев Н.Н. Когнитивная семантика. Тамбов: изд. Тамб. ун-та, 2000. 123 с.
10. Болотнова Н.С. Лексическая структура художественного текста в ассоциативном аспекте : монография, Томск: Том. гос. пед. ин-т., 1994. 210 с.
11. Бондарко А.В. Основы функциональной грамматики. Языковая интерпретация идеи времени. СПб.: Изд-во СПбГУ, 1999. 260 с.
12. Бондарко А.В. Теория функциональной грамматики. Темпоральность. Модальность: Наука, 1990. 264 с.

13. Воркачев С.Г. Лингвокультурный концепт: типология и области бытования. Волгоград: ВолГУ, 2007. 400 с.
14. Воробьева О.О. Концептология в Украине: обзор проблематики. *Лингвоконцептология: перспективные направления* / под ред. А.Э.Левицкого, С.И.Потапенко, И.В.Недайновой. Луганск: Изд-во ГУ «ЛНУ имени Тараса Шевченка», 2013. С.10-37.
15. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. М.: КомКнига, 2006. 144 с.
16. Горянова Л.Н. Структуры концептов МУДРОСТЬ и WISDOM и способы объективизации их признаков в русской и английской языковых картинах мира: дис. ... канд. фил. наук: Кемерово, 2012. 28 с.
17. Дзюба Е.В. Лингвокогнитивная категоризация в русском языковом сознании. Екатеринбург: Уральский гос.пед.ун-т, 2011. 224 с.
18. Дускаева Л.Р. Диалогическая природа газетных жанров. Пермь: Дис. д-ра филол. наук, 2004. 359 с.
19. Єфименко О. Е. Концепт «степ» в українській мові: словникова, текстова і психолінгвістична парадигма : дис. ... канд. філ. наук : 10.02.01 / О. Є. Єфименко. Харків, 2005. 266 с.
20. Жигачева Е.С. Концепт Байкал в региональной лингвокультуре: дис. ... канд. фил. наук. Улан-Удэ, 2015. 120 с.
21. Золотова Г.А. Категория времени и вида с точки зрения текста. *Вопросы языкознания*. 2002. №3. С.8-29.
22. Ипанова О. А. Антология концептов. Москва:Генеза, 2007. С. 356–370
23. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. М.: Гнозис, 2004. 390 с.
24. Клушина Н.И. Стилистика публицистического текста. М.: ФЛИНТА, 2019. 241 с.
25. Кравец А.С. Типологическая структура смысла. *Методологические проблемы современной лингвистики*. Воронеж, 2001. С. 17-25.

26. Красных В.В. Грамматика лингвокультуры или что держит языковую картину мира? *Экология языка и коммуникативная практика*, №1, 2013. С. 122-130.
27. Красавский И. А. Языковая личность. *Проблемы лингвокультурологии и функциональной семантики*: сб. науч. тр. ВГПУ. Волгоград: Перемена, 1999. С. 162–172.
28. Крацило С.О. Профілізація концепту MARRIAGE в англійській мові: дис.. ... канд.. філ. наук Львів, 2016. 260 с.
29. Кузнецов А. М. От компонентного анализа к компонентному синтезу. Москва: Наука, 1986. 128 с.
30. Петлюченко Н. В., Потапенко С. И., Бабелюк О. А., Стрельцов Е. Л. и др. Концепты и контрасты: монография / под. ред. Н. В. Петлюченко. Одесса: Издательский дом «Гельветика», 2017. 632 с.
31. Командакова М.С. Эмоциональные признаки концепта Imagination (воображение) в английской языковой картине мира. *Гуманитарный вектор* №4 (32), 2012. С.146-150.
32. Коробов С.В. Публицистический текст: вопросы жанровой дифференциации. *Молодой ученый*, 2018, №2. С.245-247.
33. Костомаров В.Г. Языковой вкус эпохи. Из наблюдений над речевой практикой масс-медиа. Санкт-Петербург: Златоуст, 2015. 320 с.
34. Кочерган М. П. Лексична сполучуваність і семна структура слова. *Мовознавство*. 1984. № 1. С. 25–32.
35. Кубрякова Е.С. Короткий словарь когнитивных терминов. М.: Филол. ф-т МГУ им. М. В. Ломоносова, 1997. 245 с.
36. Лакофф Дж., Джонсон М. Метафоры, которыми мы живём. Москва: Едиториал, 2004. 256 с.
37. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В.Н.Ярцева. М.: Советская энциклопедия, 1990. 685 с.
38. Лисиченко Л. А. Багатозначність у лексико–семантичній системі: структурний, семантичний, когнітивний аспекти. Харків: Основа, 2008. 272 с.

39. Мартінек С.В. Український асоціативний словник. Львів: ПАІС, 2008. 344 с.
40. Матвеева Т.С. Функциональные стили в аспекте текстовых категорий: Свердловск: Издательство Уральского университета, 1990. 173 с.
41. Париева Н.Е. Концепт «Время» в японской лингвокультуре: дис. ... канд. фил. наук: Москва, 2017. 24 с.
42. Петлюченко Н.В., Потепанко С.И., Бабелюк О.А., Стрельцов Е.Л. Концепты и контрасты: монографія / под.ред. Петлюченко Н.В. Одесса: Издательский дом «Гельветика», 2017. 632 с.
43. Пименова М.В. Душа и дух: особенности концептуализации. Кемерово: ИНК «Графика», 2004. 385 с.
44. Платонова О. В., Виноградов С. И. Средства массовой информации и культура речи. *Культура русской речи*. Москва, 2000. С.78-89.
45. Пономарева Е.Ю. Концептуальная оппозиция «Жизнь – Смерть» в поэтическом дискурсе: дис. ... канд. фил. наук. Тюмень, 2008. 22 с.
46. Попова Т.И. Жанровая дифференциация отбор языковых средств в публицистике: Языковая агрессия и языковая манипуляция в СМИ: Русский язык и культура языка: Учебник для технических вузов, 2006. 129 с.
47. Попова З.Д., Стернин И.А. Когнитивная лингвистика. М. : АСТ: Восток-Запад, 2007. 314 с.
48. Приходько А.Н. Концепты и концептосистемы. Днепропетровск: Белая Е. А., 2013. 307 с.
49. Розвод Е.В. Вербалізація концепту SUN: лінгвокультурний аспект (на матеріалі американського варіанта англійської мови): дис. ... канд. іст.наук / Луцьк, 2017. 263 с.
50. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія: Довкілля-К, 2006. 716 с.
51. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава: Докілля-К, 2008. 712 с.

52. Сергеев С. А. Антология концептов. Волгоград: Парадигма, 2006. 352 с.
53. Слов'янський асоціативний словник. URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення: 04.09.2021)
54. Слышкин Г. Г. Лингвокультурные концепты и метаконцепты. Волгоград, 2004. 260 с.
55. Солганик Г.Я. К определению понятий "текст" и "медиа́текст". *Вестник Московского университета*, 2005. № 2. С.7-15.
56. Солганик Г.Я., Дроняева Т.С. Стилистика современного русского языка и речи: Москва: Academia, 2005. 52 с.
57. Стадульская Н.А. Компонентный анализ значения слова как способ выявления содержания концепта. *Вестник Челябинского государственного университета*. 2012. № 32. С.112-117.
58. Степанов Ю. С. Константы: Словарь русской культуры. Москва: Школа «Языки русской культуры», 1997. 824 с.
59. Стернин И.А. Семантико-когнитивный анализ языка. М.: Истоки, 2006. 250 с.
60. Тертичный А.А. Жанры периодической прессы. Уч.пособие. М.:Аспект-пресс, 2000. 312 с.
61. Титова Ю.В. Структура концепта и методы описания. *Вестник УлГТУ №4*, 2010. С.16-22.
62. Українська мова : енциклопедія / редкол.: В. М. Русанівським, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана. 2004. 824 с.
63. Фещенко О.А. Концепт ДОМ в художественной картине мира М.И.Цветаевой: дис. ... канд.фил.наук. Новосибирск, 2005. 24 с.
64. Фурс Л.А. Особенности когнитивной категории в синтаксике. *Когнитивные категории в синтаксисе*. Иркутск: иркут. гос. лингвист. ун-т, 2009. С. 21-50.
65. Чернышева Т.В. Тексты СМИ в ментально-языковом пространстве современной России: дис. ... канд.фил.наук. Барнаул, 2007. 254 с.

66. Щелкунова Е.С. Публицистический текст в системе массовой коммуникации: Учебное пособие. Воронеж: Родная речь, 2004. 194 с.
67. Щепка О.А. Сучасний публіцистичний текст: кваліфікаційні та диференційні ознаки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.:Філологія. 2018 №34 том 2. С.103-106.
68. Fox L. A Linguistic Anlysis of the Concept 'Health' in Sport. *Journal of the Philosophy and Sport*, Vol.2, Issue 1, 1975. P.31-35.
69. Harris R. Synonymy and linguistic analysis. London: ProQuest Dissertations Publishing, 1970. 276 p.
70. Kövecses Z. The conceptual structure of happiness and pain. URL: https://www.academia.edu/35033620/The_conceptual_structure_of_happiness_and_pain (дата звернення: 24.09.2021).
71. Nuorpponen A. Methods of concept analysis - a comparative study. *LSP Journal*, Vol 1, No.1, 2010. P.4 – 12.
72. Nuorpponen A. Methods of concept analysis - towards systematic concept analysis. *LSP Journal*, Vol. 1, № 2. 2010. P.5-15.
73. Roche C. Le terme et le concept : fondements d'une ontoterminologie. *Terminologie & Ontologie : Théories et Applications*. Annecy , 2007. P.12 - 14.
74. Sági, O. The Concept of Pain and Joy in the English Language. *Undergraduate thesis*. Budapest: Eötvös Loránd University. 2005. P.13-19
75. Solove Daniel J. Conceptualizing Privacy. *California Law Review*, 2002. P.1087-1155.
76. Petrina S. Methods of Analysis. *Conceptual Analysis*. Vancouver: The University of British Columbia, 2016. P.6-14.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

77. Albert E. Avec la pandémie de Covid-19, les salaires des grands patrons britanniques ont diminué : Le Monde, 2021. URL : <https://www.lemonde.fr/economie/article/2021/08/20/avec-la-pandemie-de->

- [covid-19-les-salaires-des-grands-patrons-britanniques-ont-diminue_6091878_3234.html](#). (дата звернення: 01.12.2021).
78. Cabut S. La pandémie a entraîné un net ralentissement des transplantations d'organes : Le Monde, 2021. URL : https://www.lemonde.fr/sciences/article/2021/08/31/la-pandemie-a-entraine-un-net-ralentissement-des-transplantations-d-organes_6092815_1650684.html. (дата звернення: 01.12.2021).
79. Cédelle L., Audier S. La pandémie de Covid-19 et de la vaccination nous rappellent que la justice sociale doit être globale : Le Monde, 2021. URL : https://www.lemonde.fr/idees/article/2021/03/16/serge-audier-la-pandemie-de-covid-19-et-de-la-vaccination-nous-rappellent-que-la-justice-sociale-doit-etre-globale_6073268_3232.html. (дата звернення: 01.12.2021).
80. Covid-19 : au Pérou, plus de 200 000 morts provoqués par la pandémie. Le Monde avec AFP, 2021. URL : https://www.lemonde.fr/planete/article/2021/10/23/covid-19-dans-le-monde-le-perou-depasse-les-200-000-morts_6099619_3244.html. (дата звернення: 01.12.2021).
81. Covid-19 : Australie, Thaïlande et Israël rouvrent leurs frontières. Le Monde avec AP, AFP et Reuters, 2021. URL : https://www.lemonde.fr/planete/article/2021/11/01/australie-thaïlande-coree-du-sud-des-pays-assouplissent-les-restrictions-de-circulation_6100551_3244.html. (дата звернення: 01.12.2021).
82. Covid-19 : pourquoi le nombre de cas augmente fortement à Singapour, l'un des pays les plus vaccinés : Les Décodeurs, 2021. URL : https://www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2021/11/01/pourquoi-le-nombre-de-cas-de-covid-19-bondit-a-singapour-l-un-des-pays-les-plus-yaccines-au-monde_6100581_4355770.html. (дата звернення: 01.12.2021).
83. Damgé M. Salaires, médias, santé... des avancées vers l'égalité hommes-femmes stoppées par la pandémie de Covid-19 : Le Monde, 2021. URL : <https://www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2021/05/31/salaires-medias-sante-des-avancees-vers-l-egalite-hommes-femmes-stoppees-par-la>

- [pandemie-de-covid-19_6082201_4355770.html](https://www.lemonde.fr/culture/article/2021/11/24/un-travail-colossal-en-pleine-pandemie-a-l-institut-du-monde-arabe-pour-l-exposition-sur-les-juifs-d-orient_6103386_3246.html). (дата звернення: 01.12.2021).
84. Evin F. Un travail colossal en pleine pandémie à l'Institut du monde arabe pour l'exposition sur les juifs d'Orient : Le Monde, 2021. URL : https://www.lemonde.fr/culture/article/2021/11/24/un-travail-colossal-en-pleine-pandemie-a-l-institut-du-monde-arabe-pour-l-exposition-sur-les-juifs-d-orient_6103386_3246.html. (дата звернення: 01.12.2021).
85. En Tunisie, le ministre de la santé limogé en plein pic de contamination au coronavirus : Le Monde avec AFP, 2021. URL : https://www.lemonde.fr/afrique/article/2021/07/20/en-tunisie-la-vaccination-sera-ouverte-a-tous-les-adultes-pendant-deux-jours_6088902_3212.html. (дата звернення: 01.12.2021).
86. Foucart S., Guibert N., Enderlin S. et Lemaître F. Covid-19 : comment la Chine mène une guerre de l'information pour réécrire les origines de la pandémie : Le Monde, 2021. URL : https://www.lemonde.fr/international/article/2021/03/26/l-offensive-de-pekin-pour-faire-oublier-le-virus-chinois_6074498_3210.html. (дата звернення: 01.12.2021).
87. Graveleau S. Les séjours des étudiants à l'étranger remodelés par la pandémie : Le Monde, 2021. URL : https://www.lemonde.fr/campus/article/2021/09/24/recentrage-sur-l-europe-echanges-virtuels-dans-l-enseignement-superieur-l-international-remodele-par-la-pandemie_6095817_4401467.html. (дата звернення: 01.12.2021).
88. Herzberg N. Chasseurs de virus : la délicate gestion des risques de contamination : Le Monde, 2021. URL : https://www.lemonde.fr/sciences/article/2021/10/12/chasseurs-de-virus-la-delicate-gestion-des-risques-de-contamination_6097986_1650684.html. (дата звернення: 01.12.2021).
89. Herzberg N. Les voyages en Europe, source majeure de contamination : Le Monde, 2021. URL : https://www.lemonde.fr/planete/article/2021/07/03/les-voyages-en-europe-source-majeure-de-contamination_6086811_3244.html

90. Larousse URL: <https://www.larousse.fr/> (дата звернення: 23.1.2021)
91. Le Petit Robert URL : <https://www.lerobert.com/> (дата звернення: 14.10.2021)
92. Littré URL : <https://www.littre.org/> (дата звернення: 24.10.2021)
93. Pedroletti B. Pour relancer son économie, le Vietnam tente de remédier à une pénurie d'ouvriers due à la pandémie de Covid-19 : Le Monde, 2021. URL : https://www.lemonde.fr/economie/article/2021/12/02/pour-relancer-son-economie-le-vietnam-tente-de-remedier-a-une-penurie-d-ouvriers-due-a-la-pandemie-de-covid-19_6104459_3234.html. (дата звернення: 01.12.2021).
94. Ricard Ph. Un G20 sous tensions à l'heure des rivalités exacerbées par la pandémie: Le Monde, 2021. URL : https://www.lemonde.fr/international/article/2021/10/28/un-g20-sous-tensions-a-l-heure-des-rivalites-exacerbees-par-la-pandemie_6100203_3210.html. (дата звернення: 01.12.2021).
95. Soullier L. A l'Ehpad de Bozouls, les insidieux dégâts de la pandémie : Le Monde, 2021. URL: https://www.lemonde.fr/fragments-de-france/article/2021/10/18/a-l-ehpad-de-bozouls-les-insidieux-degats-de-la-pandemie_6098834_6095744.html. (дата звернення: 01.12.2021).
96. Stroobants J.-P. « Métamorphose ou déchéance. Où va la France ? »: pour Michel Wieviorka, « le pire n'est pas certain » : Le Monde, 2021. URL : https://www.lemonde.fr/idees/article/2021/11/22/metamorphose-ou-decheance-ou-va-la-france-pour-michel-wieviorka-le-pire-n-est-pas-certain_6103151_3232.html. (дата звернення: 01.12.2021).
97. Trésor de la langue française informatisé. URL: <http://atilf.atilf.fr/> (дата звернення: 24.10.2021)

RÉSUMÉ

La recherche traite du problème de verbalisation du concept PANDEMIE en français moderne.

L'objet d'étude est le concept de PANDEMIE comme idée généralisée des francophones sur l'épidémie du COVID-19 dans le monde entier, qui nuit à la santé et provoque des changements dans les sphères sociale, économique, culturelle de la vie publique.

L'objectif est d'analyser les moyens de verbalisation du concept PANDEMIE dans la langue française moderne, prenant en compte des caractéristiques de ce concept.

Resultats obtenus: le champ nominatif « pandémie » est étroitement lié au champ nominatif du concept MALADIE. Dans les conditions du processus nominatif le concept PANDEMIE acquiert les caractéristiques du *niveau de base*: «cause des morts en masse», «virus d'origine animale», «a un caractère permanent», «a un caractère dominant», «a un caractère de vague», «a des stades de développement et un pic», «perturbe les domaines sociaux», «affecte l'économie», «soulève des questions philosophiques», «la nature du phénomène est remise en question», «cause du ralentissement économique»; les caractéristiques du *niveau d'évaluation*: «provoque des changements brusques», «une maladie qui nécessite un long retour à l'état antérieur», «provoque la peur», «provoque la haine», «provoque une irritation», «on peut s'y habituer»; les caractéristiques du *niveau associatif*: «association à la guerre de l'information», «association à l'effondrement ».

Mots-clés: *concept, analyse conceptuelle, linguoconceptologie, analyse contextuelle, densité nominative*

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Філатова Марія-Луїза Ігорівна, студентка 2 курсу магістратури, форми навчання денної, факультету іноземної філології, спеціальність 035 Філологія, освітньо-професійна програма мова і література (французька), адреса електронної пошти louisegouttenberg@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Вживання англіцизмів у сучасному французькому медіа дискурсі» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомена;
- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) _____